

Мулявін:
спектакль
і помнік
С. 2 — 3

**Гісторыя аднаго
роспісу:
працяг будзе**
С. 4

На маю думку:
тры меркаванні
экспертаў пра...

**Іван Кірчук пра
рэканструкцыю
абрадаў**
С. 6 — 7

**Незвычайны
адзел
у бібліятэцы**
С. 13

"Маладыя гады, маладыя жаданні..." Маладыя абліччы, з запалам у вачах, з імпэтам у памкненнях, з арыгінальнымі ідэямі і творчым крэатывам... Менавіта такімі ўбачыў аб'екты студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, калектывы якога ўпрыгожылі афіцыйныя ўрачыстасці з нагоды Дня работнікаў культуры, што адбыліся ў чацвер у прасторы новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. У маладых і ўжо дасведчаных працаўнікоў на культурнай ніве пад час імпрэзы мы пыталіся пра тое, чым ім запомніўся год ад леташняга прафесійнага свята да сёлетняга, які адзначаецца, па традыцыі, у другую нядзелю кастрычніка...

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 2 — 3

З ДНЁМ РАБОТНІКАЎ КУЛЬТУРЫ!

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Знянацку і без "візы": журналіст "К" + мясцовы "інсайдар" ва ўстановах культуры

...У маёй галаве, спалоханай двума папярэднімі адхіленнямі ад плана рубрыкі, маляваліся карціны, прычым адна была жудаснейшая за другую. Першая: чарговы "інсайдар" газеты зноў раптоўна занямог. Іншая была навяяна класікай, але ў дачыненні да абставін магла быць такой: "...Кабінет высокай службовай асобы. Яна сама — узвышаецца над падначаленымі, якія сядзяць за доўгім сталом. Асоба. Я запрасіў вас, спадарове, каб паведаміць найнепрыемную вестку: да нас едзе журналіст... Першы падначалены. Як — журналіст? Другі падначалены. Як — журналіст? Асоба. Журналіст з Мінска, інкогніта. Першы падначалены. Вось табе і на! Другі падначалены. Не было клопату..." І гэтак далей... Але ўсё абышлося, і да маёй камандзіроўкі апісаная сцэна паводле Гогаля дачынення не мела аніякага.

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Полацк — Мінск

Полацк: горад — вялікі, праблемы — тыповыя Час не чакае

Суб'екты аповеду — спецыяльны карэспандэнт "К" і жыхар Полацка, які сваімі ведамі, думкамі ды каментарыямі дапамагаў нам разбірацца ў тым, чым жа так добрыя — і добрыя, але з агаворкамі — пэўныя ўстановы культуры бацькі гарадоў беларускіх. Наш "інсайдар" — Аляксандр ДАМАРОД, колішні канцэртны менеджар і экс-прадзюсар гурта "Фаўст і Кляін", цяпер дырэктар прыватнага прадпрыемства, якое займаецца продажам масажнага абсталявання, тавараў для здароўя і трэнажораў.

Уводны каментарый
Аляксандра Дамарода:
— Усё свядомае жыццё я быў звязаны з культурным жыццём Полацка. І сёння імкнуся яму надаваць час, наведваючы выстаўкі, іншыя мерапрыемствы. Як мне здаецца, горад у гэтым сэнсе адпавядае свайму статусу. Цікавыя падзеі, і не толькі ў маштабах краіны, у нас ладзяць, ёсць людзі, якія маюць творчыя карані, а свае веды ды любоў да мастацтва кладуць на алтар полацкай культуры. Калі казаць пра недахопы ў сферы,

Ці ўсё мае ісці па плане?

дык яны звязаны не найпрост з горадам, а з беларускай ментальнасцю, як мне падаецца. Мы даволі кансерватыўныя. Гэта датычыцца і публікі, і тых, хто "на культуры" працуе. Бываючы на некаторых выстаўках, я не магу зразумець, навошта вось гэта — неактуальнае, нецікавае, якое не фарміруе густы людзей, — дэманструюць наведвальнікам. Напэўна, тыя, хто выносіць такое мастацтва на агляд, баяцца прапанаваць нешта новае. Не ўсе такія, але прыкладаў хапае. Пазіцыя — бяспройгрышная: "птушачку" паставілі, і нічога, што рэйкі старыя. Таму крэатыўная, амбітная моладзь не надта гарыць жаданнем, паўтаруся, на мой погляд, удзельнічаць у культурным жыцці. Прафесіяналы стараюцца, але сістэма сферы змяняецца вельмі марудна, асучасніваемся павольна і мы самі. Пра тое, як ідуць справы з фінансаваннем культуры, чаму, адпрацаваўшы размеркаванне, малады спецыяліст сыходзіць са сваімі нерэалізаванымі ідэямі ў

іншую прафесію, у газеце распавядалася неаднойчы...

Куды сыходзіць малады спецыяліст, вядома: туды, дзе фінансаванне іншае. А мы скіраваліся ў музей. У Дзіцячы. Каля яго нас сустрэлі Шкаляр і Дзяўчынка з сонечным гадзіннікам. Гэтыя дзве скульптуры Паўла Вайніцкага з'яўляюцца візітоўкамі ўстановы. Ля адной з іх — Дзяўчынка — дзве жанчыны захопленыя зьяралі паказанні ўласных наручных ходзнікаў з ценем, які рухаўся па цыферблатце амаль натуральнага хранометра. "Час у гэтай частцы горада, пэўна, не стаіць на месцы", — выказалі здагадку мы, аднак загадчык філіяла Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Дзіцячы музей" Наталля АНДРЭЕВА нас спярша агломшыла...
— У маі нам споўнілася дзесяць гадоў, — сказала яна, — і за гэты час экспазіцыя музея не змянялася. Узнікае натуральнае пытанне: атрымліваецца, музей уяўляе з сябе прадмет застылы? Але дзяцінства — гэта катэгорыя з самога жыцця, тая пара,

па якой мы, дарослыя, заўсёды сумуем — на ўзроўні тактыльных адчуванняў, абанання, усведамлення ўсяго, што з намі здаралася ўпершыню. Таму гэта жывы асяродак. Вось вы зараз чуеце, як гамоняць дзеці (З-за прачыненых дзвярэй кабінета, дзе мы гутарым, даносяцца дзіцячыя галасы. — А.К.). Яны таксама толькі што нешта ўпершыню ўбачылі і памацалі рукамі — адсюль столькі эмоцый, радасці спазнання новага!..

Многія экспанаты — артэфакты нашага дзяцінства. Некаторыя з іх можна памацаць і нават паэксплуатаваць: гадзіннікі, фотаапараты, гукаапаратура, аўдыяносьбіты, шалі, званкі, стэнды з фотаздымкамі, маркамі, паштоўкамі — усё, што калісьці паказвалі ў кіначасопісе "Хачу ўсё ведаць". Цяперашнія дзеці фільмы такія ніколі не бачылі, а што такое баянны магнітафон і навошта ён быў патрэбен, не ўяўляюць. Вось ім і распавядаюць тут пра звыклы для іх татаў, мам, бабуль і дзядуль парадак рэчаў. Зрэшты, вы самі ці ведаеце, чаму кілаграм абралі ў якасці адзінкі вымярэння масы?.. А ў музеі якраз і даюць штуршок да спазнання свету. Тым не менш, Наталля Андрэева кажа так...

Заканчэнне артыкула
чытайце
на старонках 10 — 11.

Віншаванні

Работнікам культуры Рэспублікі Беларусь

Дарагія сябры!

Прыміце шчырыя віншаванні з Днём работнікаў культуры.

Кожны з вас звязаў свой лёс з высакароднай справай стварэння, зберажэння і папулярызавання эстэтычных і інтэлектуальных каштоўнасцей. Вы ўносіце важкі ўклад у скарбонку айчыннай культуры, якая з'яўляецца сёння адным з важнейшых фактараў умацавання нацыянальнай свядомасці і адзінства народа.

Таму такое вялікае значэнне ў нашай краіне надаецца захаванню гістарычнай і мастацкай спадчыны, забеспячэнню спрыяльных умоў для актыўнага развіцця сучаснай беларускай культуры.

Мы з павагай і гонарам адносімся да дасягненняў нашай творчай інтэлігенцыі і заўсёды будзем падтрымліваць тых, хто сваім самаадданым служэннем Радзіме, талентам і прафесіяналізмам узбагачае нацыянальныя духоўныя скарбы і праслаўляе Беларусь у свеце.

Ваш прыклад павінен стаць добрым арыенцірам для моладзі, а зробленае вамі — надзейнай асновай для будучых здзяйсненняў.

Жадаю вам здароўя, натхнення, шчасця і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Паважаныя калегі,
работнікі культуры і дзеячы мастацтва!

Дзень нашага агульнага прафесійнага свята яскрава дэманструе грамадству глыбокую пашану дзяржавы да тых, хто самааддана стварае і беражліва захоўвае нацыянальную Культуру незалежнай Беларусі.

З любоўю і натхненнем вы прыносіце ў жыццё людзей святочныя фарбы, якія штодня напаяняюць непаўторную, важную палітру творчасці нашай зямлі дабром і высакароднасцю.

Шматлікія клубы і палаты культуры, бібліятэкі і музеі, тэатры, школы мастацтваў і цэнтры рамёстваў задзейнічаны ў агульным імклівым працэсе будаўніцтва найноўшай гісторыі краіны.

У вашы надзейныя рукі перададзена духоўная і матэрыяльная скарбніца народа — лёс старажытнай гісторыка-культурнай спадчыны і ўнікальных традыцый прадзедаў, што служаць непахісным падмуркам для выхавання пакаленняў дня сённяшняга.

Сёлета Беларусь адзначыла вялікае юбілейнае свята нашай зямлі — 70-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і пачала рыхтавацца да святкавання 70-годдзя Вялікай Перамогі. Нельга пераацэніць ваш самаадданы ўнёсак у справу захавання высокай Памяці аб векапомных падзеях Вялікай Айчыннай вайны, аб гераічным Подзвігу яе салдат, партызан і падпольшчыкаў.

Дарагія работнікі культуры і дзеячы мастацтва, без вашай руплівай працы душа чалавека ніколі не будзе натолена святлом.

З пажаданнямі здароўя, шчасця, дабрабыту, далейшага плёну —

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс СВЯТЛОЎ

Паважаныя
работнікі культуры!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і ад сябе асабіста шчыра віншую вас з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры.

Людзі вашай прафесіі — асобы яркія, творчыя, самаадданыя, ініцыятыўныя. Гэта работа для тых, у каго ёсць сапраўдны талент, асаблівае прызначэнне і чужая душа. Вы забяспечваеце эфектыўную работу ўстаноў культуры, захоўваеце і развіваеце нацыянальныя традыцыі, спрыяеце кансалідацыі беларускага грамадства. Дзякуючы вам Беларусь ведаець у свеце як самабытную краіну, багатую на таленавітых людзей і разнастайнае культурнае жыццё.

Выказваем вам глыбокую ўдзячнасць за вашу добрасумленную працу і жадаем новых творчых здзяйсненняў, моцнага здароўя, асабістага шчасця і дабрабыту.

Старшыня Пастаяннай
камісіі па адукацыі,
культуры і навуцы
Генадзь ПАЛЬЧЫК

Паважаныя сябры
і калегі!

Прыміце самыя шчырыя віншаванні з Днём работнікаў культуры! Менавіта культура яднае ўсіх нас, з'яўляецца стратэгічным рэсурсам дзяржавы. Мы бясконца ўдзячныя вам за стварэнне таго выдатнага матэрыяльнага і духоўнага асяроддзя, якое робіць чалавека высакародным, абуджае ў ім самыя добрыя і светлыя пачуцці, за фарміраванне ў беларускім грамадстве нацыянальнай самасвядомасці, за вашу няспынную працу, накіраваную на захаванне ды развіццё найбагацейшай і самабытнай культуры Беларусі.

Няхай творчае натхненне, удача, поспех спадарожнічаюць вашай прафесійнай дзейнасці, а кожны з вашых талентаў будзе запатрабаваны і ацэнены па заслугах.

Даўгалецця, моцнага здароўя, міру, шчасця і дабрабыту вам, вашым родным і блізім!

Старшыня Цэнтральнага
камітэта Беларускага праф-
саюза работнікаў культуры
Наталля АЎДЗЕЕВА

Запісы з кулуараў
урачыстасцей

Мы распыталі ў гасцей урачыстасцей з нагоды Дня работнікаў культуры ў Беларускаму музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны пра тое, з якім настроем сустракаюць прафесійнае свята.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Пётра ВАСІЛЕЎСКІ /
Фота Юрыя ІВАНОВА

Надзея ЖУК,
начальнік аддзела
ідэалагічнай работы,
культуры і па справах
моладзі (ІРКСМ) Кобрынскага
райвыканкама:

— Сёлета зладзілі дзве новыя імпрэзы. Адна з іх прайшла ў рамках Дня горада і мела назву Сямейна-забаўляльнае свята "Гульні і цацкі". Пад час яе працавалі выстаўкі-продажы цацак, прайшлі майстар-класы па вырабе гэтых дзіцячых забавак, тэатралізаванае шэсце з удзелам дзіцячых садкоў Кобрына, а таксама кірмаш па абмене цацкамі. Таксама ў нас адбыўся Першы Міжнародны фест інклюзіўнай творчасці "Пад крыламі Арыёна", які набыў розгалас не толькі ў Беларусі, а і ў замежжы. Да таго ж працягваем працаваць па праграмах трансгранічнага супрацоўніцтва. Цягам года нашы аўтэнтчныя калектывы з розных паселішчаў Кобрыншчыны пабывалі на міжнародных фестывалях, што ладзяцца пад патранажам "Музея малой Бацькаўшчыны ў Студзіводах" (Бе-

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Сяргей ЛОГВІН,
скульптар:

Песняра шануюць...

— 6 кастрычніка ў Екацярынбургу быў адкрыты помнік Уладзіміру Мулявіну... Я — аўтар скульптуры, таму прысутнічаў на імпрэзе разам з іншымі асобамі, што маюць дачыненне да стварэння помніка. Мяркуючы па тым, якое прэстыжнае месца прадставілі ўлады горада і вобласці для помніка (побач з храмам, што з'яўляецца архітэктурным сімвалам Екацярынбурга), нашага Песняра на ягонай радзіме вельмі шануюць. Прынамсі, людзі, якія памятаюць савецкі час. Што ж да тых, чый светапогляд сфарміраваўся ця-

гам двух апошніх дзесяцігоддзяў, то ім, на жаль, ужо трэба тлумачыць, хто такі Мулявін... Дарчы, мемарыяльная шыльда ў ягоны гонар у Екацярынбургу ёсць даўно.

Тое, што скульптура атрымалася менавіта такой, — найперш вынік майго суб'ектыўнага ўспрымання асобы Мулявіна ды ягонай творчасці. Але пэўную ролю адыграла і тая акалічнасць, што працаваў я ў прапанаваных умовах: загадзя быў вызначаны і памер скульптуры, і тое, што яна павінна быць рэалістычнай. Я ж імкнуўся зрабіць вобраз адначасова рамантычным ды гістарычна дакладным. Дзеля гэтага вывучаў іканаграфічны матэрыял, спецыяльна цікавіўся, які выгляд мае гі-

тара, што стала неад'емнай часткай вобраза сляпнага музыканта...

Прафесіянал музіцый якасна рабіць любую даручаную яму працу, а калі тэма яшчэ і падабаецца, спрыяе раскрыццю творчага патэнцыялу, дык гэта ўвогуле падарунак лёсу! Такім падарункам была для мяне праца над вобразам Уладзіміра Мулявіна.

Добра, што дзяржава дбае пра тое, каб беларускую культуру ведалі за межамі нашай краіны: вось помнік Мулявіну стаіць у Екацярынбургу, помнік Уладзіміру Караткевічу — у Кіеве. Ды ўсё ж хацелася б, каб помнікі гэтым ды іншым знакамітым беларускім творцам хутчэй з'явіліся і ў Мінску...

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае паведамленне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ.
Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілья СВАРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алес КЛІМАЎ, Аліна САЎЧАНКА; загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОВ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Інга ЗЕЛЬБІС.
Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Прыёмная: (017) 290 22 50. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтарскія рукапісы не рэзэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

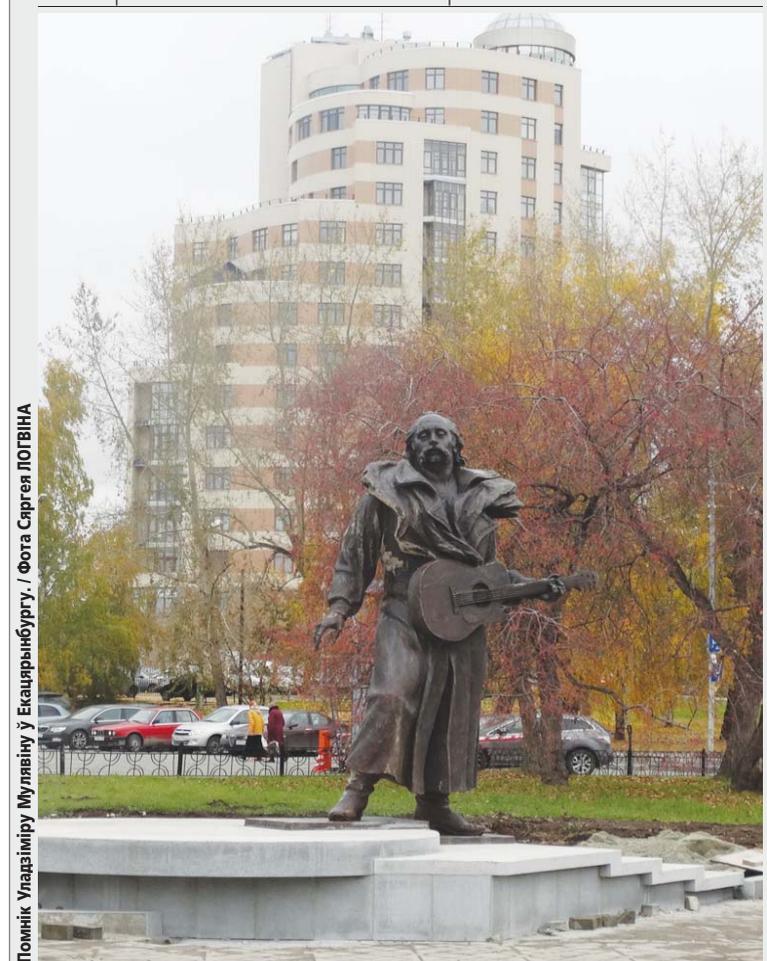
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014. Наклад 6247. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 10.10.2014 у 17.00. Замова 4245.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ф о т а ф а к т

Помнік Уладзіміру Мулявіну ў Екацярынбургу. / Фота Сяргея ЛОГВІНА

льск-Падляшскі, Польшча) і яго няўрымслівага кіраўніка Дарафея Фіёніка...

Ніна КАЛАЧ,
дырэктар Свіслацкай
цэнтралізаванай
бібліятэчнай сістэмы:

— Я працую ў бібліятэчнай сферы 26 гадоў і магу без перабольшання сказаць, што ўзровень матэрыяльна-тэхнічнай базы нашых устаноў пастаянна паляпшаецца і апошнім надаецца ўсё больш увагі як на раённым, так і на абласным узроўнях. Напрыклад, за мінулыя гады ў нас былі камп'ютарызаваны ўсе 15 бібліятэк раёна, там правялі рамонт, на высокім узроўні знаходзіцца камплектаванне новымі кнігамі і перыядыкай... Так што напрыканцы года я магу з упэўненасцю глядзець у будучыню і сцвярджаць, што бібліятэкі Свіслацкага раёна гатовы задаволіць усе жаданні сваіх чытачоў. Прычым на самым высокім узроўні...

Галіна НЯЧАЕВА,
дырэктар Веткаўскага
музея стараабрадніцтва
і беларускіх традыцый
імя Ф.Р. Шклярава:

— За год значна палепшылі матэрыяльна-тэхнічную базу нашай установы: набылі новы грузавыя аўтамабіль, поўнацэнны прыстасаваны для перавозкі выставак. Там ёсць кандыцыянер, ацяпленне, электрычнасць — словам, усё неабходнае для захоўвання экспанатаў. Сёлета на трэцім паверсе музея ідзе рамонт, які плануем завяршыць у найбліжэйшы час... Таксама цягам года ладзілі экскурсіі, вялі пошукавы дзейнасць, апублікавалі шэраг навуковых артыкулаў... Напрыклад, наш навуковы супрацоўнік Андрэй Скідан актыўна збіраў ва ўсходнепалескім рэгіёне аўтэнтычныя ручнікі ў рамках музейнай праграмы "Выратаванне старадаўніх знакаў" — нашы калекцыі дзякуючы яму папоўніліся ўжо больш чым 100 новымі экзэмплярамі. І яшчэ не магу не сказаць пра тое, што зусім нядаўна мы прэзентавалі новую выставку "Вогневідныя і вогнепальныя" ў філіяле Веткаўскага музея ў Гомелі. Кожная рэч, прадстаўленая тут, так ці інакш звязана са стыхі-

яй агню: на выстаўцы дэманструюцца абгарэлая і асмаленая кафля ды іншыя сведкі спальвання Веткі ў 1735-м і 1764-м...

Уладзімір ГЕРАСИМАЎ,
намеснік дырэктара
Беларускага дзяржаўнага
цырка:

— Прыемная нагода знаходзіцца тут, у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, на ўрачыстым пасяджэнні. Справа ў тым, што ў ліку тых, каго сёння ўзнагароджваюць, ёсць артыстка-гімнастка нашага цырка Алена Чухнова. Сам я з'яўляюся намеснікам дырэктара па гаспадарчай частцы ўстановы культуры, таму магу сказаць, што матэрыяльна-тэхнічная база Цырка знаходзіцца на вельмі высокім узроўні. Не так даўно набылі новы аўтамабіль, закупілі высакакаснае абсталяванне для правядзення спектакляў і сцэнічных нумароў... Так што маю толькі адны пазітыўныя эмоцыі ад гэтага года!..

Васіль КАПЦЕЛАЎ,
дырэктар Чэрвеньскай
дзіцячай школы мастацтваў:

— Працую ў Чэрвеньскай ДШМ ужо сорок гадоў. З найбольш значнага, што хацелася б адзначыць, скажу наступнае: узровень падрыхтоўкі нашых выпускнікоў расце. Напрыклад, летась наша народная капэла "Ігуменскія крыніцы" стала лаўрэатам і ўладальнікам дыплама I ступені XVI Міжнароднага фестывалю-конкурсу народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік" у Паставах Віцебскай вобласці. І яшчэ. Хоць, як я ведаю, у многіх ДШМ нашай краіны ёсць пэўныя праблемы з набыццём новых інструментаў, у нас гэтыя пытанні зведзены да мінімуму. Напрыклад, нядаўна, паводле Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, нам выдаткавалі грошы на набыццё новага габоя...

Наталля ЛІСІЦА,
мастацкі кіраўнік
Заслужанага аматарскага
калектыву Рэспублікі
Беларусь "Крупіцкія музыкі":

— У святочны дзень не вельмі хочацца гаварыць пра праблемы, але, на жаль, яны — ёсць. Асабіста мяне непакоіць аптымізацыя і

звязанае з ёю скарачэнне кадраў. Нам досыць складана мець перспектывныя, амбіцыйныя праекты нават у маштабе раёна. Наш ансамбль — аматарскі, удзельнікі не за грошы працуюць, а ў вольны ад працы час. Сёння ў моладзі ўжо няма той апантанай цікавасці да фальклору, як калісь. Але праблем з наборам у ансамбль нібыта не маем. Шкада, што мала выступаем у Беларусі, — больш на выездзе. Вось нядаўна былі ў Южна-Сахалінску. Цудоўнае ўражанне — і ад людзей, якія там жывуць, і ад арганізацыі аматарскай творчасці. Шмат грошай выдаткоўваецца на набыццё інструментаў, касцюмаў, на ўтрыманне калектываў. Шчыра кажучы, ёсць чаму пазаздросціць. Гэта ўзор, варты пераймання...

Алена СЕЧКА,
мастацкі кіраўнік аркестра
беларускіх народных інструментаў
Лідскага дзяржаўнага
музычнага каледжа:

— Мне вельмі даспадобы тое, што нашы калектывы маюць магчымасць выязджаць на гастролі за мяжу, каб прапагандаваць айчыннае мастацтва. Гэта працуе на імідж Беларусі, бо мастацтва наша — надзвычай багатае. Да таго ж гэта яшчэ і творчая вучоба. Мы часта канцэртуюем на розных фестывалях. Праблемы ж кадраў у нашым каледжы няма. Апошнім часам да нас штогод прыходзяць на працу адзін-два маладыя спецыялісты. Прыходзяць — і застаюцца, бо ў нас для іх ствараюцца спрыяльныя ўмовы. Ёсць інтэрнат гасцінічнага тыпу. Калектыв у каледжы — творчы, існуюць магчымасці для прафесійнага і кар'ернага росту...

Алена БАБРОВА,
намеснік начальніка
галоўнага ўпраўлення ІРКСМ
Магілёўскага аблвыканкама:

— Комплексная праграма развіцця культуры на Магілёўшчыне фінансуецца, так што нейкіх невырашальных праблем не маем. На маю думку, культурная інфраструктура вобласці здольная задаволіць ўсе патрэбы нашых грамадзян і гасцей Прыдняпроўя. Сваё ўласнае свята мае ў нас кожны раён. Сярод бліжэйшых планаў — стварэнне новай бібліятэкі і пераабсталяванне кінатэатраў вобласці ў адпаведнасці з сучаснымі стандартамі...

Васіль КАТКАВЕЦ,
начальнік аддзела ІРКСМ
Любанскага райвыканкама:

— Лічу вельмі важнай справай фарміраванне рэгіянальнай эліты, якая адчувала б сваю адказнасць за малую радзіму. Прапаганда нацыянальнай культуры, мясцовых традыцый мусіць гэтаму паспрыяць. На маю думку, народным промыслам знойдзецца месца і ў сучасным побыце. Трэба, каб мужчына быў мужчынам і ўмеў трымаць у руках малаток ды іншыя інструменты. А дзяўчаты каб не забывалі, што ёсць іголка, ткацтва. Ну, і хацелася б, каб работнікі культуры былі лепш матэрыяльна забяспечаны ды сацыяльна абаронены. І яшчэ — каб яны займаліся менавіта культурнай справай, а не распыляліся на выкананне задач, больш уласцівых іншым ведамствам...

Узнагароды ўручае намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Аляксандр Радыкоў.

Кіраўніцтва Міністэрства культуры і ганаровыя госці.

Міністр культуры Аляксандр Ульяновіч.

3 колішні намеснік міністра культуры Аляксандр Матвейчук.

3 Расціславам Янкускім (справа) пад час урачыстасцей.

Узнагароджаныя работнікі культуры.

Адзін з музычных падарункаў.

Ф О Т А Ф А К Т

**Пясняр
у бронзе і на сцэне**

У Мінску ўчора была прэм'ера спектакля "Пясняр" на сцэне Горкаўскага тэатра. Ролу Пясняра (злева) выканваў Сяргей Жбанкоў, а йнку Кулалу ўаасобіў Аляксандр Ждановіч. / Фота Юрыя ІВАНОВА

Дзяжурны па нумары

Задаволіць “задавальненне”

Тэма майго тэксту — чыста празаічная. І паўстала з-за таго, што мне не хапіла білетаў на “Soiree Allemande-2014” — зборнік кароткаметражных нямецкіх фільмаў, якія дэманстраваліся на пачатку кастрычніка ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” пад час Тыднёў Германіі ў Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Не ведаю, з якой такой нагоды, але мне захацелася паглядзець у сталічных кінатэатрах не абрыдлыя расійскія камедыі з трывіяльнымі сюжэтамі ці чарговы амерыканскі блокбастар з рэкамі крыві, страляніны ды хэпі-эндама напрыканцы, а нешта больш сур’ёзнае... Бергмана ці Таркоўскага, напрыклад. На жаль, мінскія — ды, думаю, не толькі мінскія — кінатэатры пераважна дэманструюць прадукцыю, разлічаную на шырокага спажываўца... Які, зазвычай, прыходзіць у кінатэатр не думаць, а атрымліваць задавальненне ды адпачываць пасля працоўнага дня...

Задавальненне... На мой погляд, з усіх разнастайных ядаў, якія наша цывілізацыя паволі сінтэзуе ў сваім улонні, наўрад ці знойдзецца больш дзейсны, чым такая дзіўная з’ява, якая пазначаецца ва ўжытку тэрмінам “задавальненне”. Бяру гэтае слова ў двукоссе, каб паказаць, што гавару не пра сапраўдныя задавальненні, а пра распаўсюджаныя ў нашым грамадстве шматлікія віды арганізаванага вольнага часу. У прыватнасці, гаворка мая — пра кіно.

Не, я не буркун і не скептык. І я, падобна да любога іншага разумнага чалавека з нармальнай псіхікай, люблю бавіць час з сябрамі. Але ж лепш пагаджуся штодня выседжаць па восем гадзін за сталом у нейкай канторы ці падмятаць вуліцы, чым быць асуджаным на жыццё, поўнае “задавальнення”. І асабліва — кіношнага “задавальнення”, дзе ад гледачоў патрабуецца толькі сядзець, бяздумна глядзець на экран, хрумстаючы пры гэтым папкорнам ды запіваючы колай...

А ўспомніце, быў жа час, калі забавы патрабавалі ад людзей пэўных разумовых намаганняў. Напрыклад, стагоддзі таму члены каралеўскіх сем’яў ды іх прыбліжаныя атрымлівалі сапраўдную асалоду, слухаючы прамовы эрудыраваных прапаведнікаў, дыспуты на тэалагічныя ды навуковыя тэмы ці наведваючы тэатральныя прэм’еры Малера ці Гогаля... Дый у савецкі час імпрэзы Тэатра на Таганцы або выступленні Высоцкага ці Акуджавы рабіліся тэмай для абмеркавання і прымушалі задумацца... Не кажучы пра класічнае савецкае кіно, якое і сёння глядзіцца — і пераглядаецца ў стотысячны раз — з задавальненнем ды прымушае “ўключачы” свае глудзы і сваё “шэрае рэчыва” напоўніць...

Наш час усё гэта змяніў. На месца старых задавальненняў, што патрабавалі розуму ды асабістай ініцыятывы, мы паставілі гіганцкія інстытуцыі — згадайма той жа Галівуд, — якія забяспечваюць нас гатовай забаўляльнай прадукцыяй, што не патрабуе асаблівага інтэлектуальнага напружання. Таму мільёны кінатэатраў частуюць публіку адной і той жа прэснай ахіняй, або, кажучы больш далікатна, існуюць у сусветным трэндзе, мэйнстрыме, глабальным кінатэатральным працэсе — называйце гэта як заўгодна.

Выйсце для ўдумлівага гледача — чытача, слухача і г.д. — у такіх выпадках сёння толькі адно: не хадзіць у кінатэатры, на папсовыя канцэрты, раскручаныя мюзыклі... А пампаваць з Інтэрнэту тое, што яму падабаецца... Бо змяніць мэйнстрым “задавальненняў” мы, на жаль, ужо не ў стане...

Дарэчы, у той жа дзень я схадзіў на фільм “Вікторыя”, зняты паводле вядомага рамана Кнута Гамсуна, што дэманстравалася ў рамках Фестывалю скандынаўскага кіно ў кінатэатры “Перамога”... Але ж ці маюць такі шырокі выбар кінапляцовак і кінафестывалю ўдумлівага кінаманы, якія жывуць па-за межамі Мінскай калыскавай дарогі? Вельмі ў гэтым сумняваюся...

Нядаўна ў жыцці мастака Віктара Хацкевіча адбыліся дзве прыемныя падзеі. Першая: ягона манументальна-дэкаратыўная кампазіцыя “Балада пра Бацькаўшчыну”, якая аздабляла інтэр’ер сталічнага аўтавакзала “Маскоўскі” і магла знікнуць разам з вакзалам, максімальна ашчадна (наколькі дазваляла кваліфікацыя выканаўцаў ды экстрэмальныя ўмовы) была знята са сцен работчымі гаспадарчай службы “Мінсктранс” і зараз знаходзіцца на часовым захаванні ў адміністрацыйным будынку новага тралейбуснага дэпо па вуліцы Гінтаўта. “Мінсктранс” выконваў указанне Мінгарвыканкама. Праз пэўны час твор мусяць перавезці з тралейбуснага дэпо ў Мінскі мастацкі камбінат, і там ён мае чакаць вяртання на публіку.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Роспіс “у добрыя рукі”

Сам мастак і ратаваў

Згадаю, што аб захаванні роспісу, які належыць да мастацкіх адметнасцей Мінска, парупілася і “К”. Чытачы памятаюць серыю публікацый, у якіх асвятлялася няпростая для названага твора мастацтва сітуацыя, што склалася ў сувязі з дэмантажам будынка аўтавакзала, і абмяркоўваліся варыянты выратавання “Балады пра Бацькаўшчыну”. Аднак галоўным чынам роспіс не страчаны (хоць лёс яго і застаецца няпэўным) таму, што за ягонае захаванне актыўна змагаўся сам Віктар Хацкевіч. Ён выйшаў на кантакт з журналістамі, сустракаўся з адказнымі асобамі, здольнымі паўплываць на сітуацыю, пісаў лісты да раённых і гарадскіх улад, у іншыя інстанцыі. Былі моманты, калі ўсе ягоныя намаганні падаваліся марнымі, і мастак, паводле яго слоў, ужо быў псіхалагічна гатовы да таго, што роспіс, да якога ён мае асаблівы сантымент і якім асабліва ганарыцца, знікне — застанецца толькі на фотаздымках. Ды, як бачым, вынік, хай і прамежкавы, у рэшце рэшт маем станоўчы. Зараз аўтар роспісу дбае пра тое, каб “Балада пра Бацькаўшчыну” атрымала годную “прапіску”, стаўшы аздабай аднаго з грамадскіх будынкаў нашай сталіцы.

Трэба сказаць, што гэты твор зыходна — шматпакутны. “Біяграфія” ягона ад пачатку не ладзілася, не складвалася станоўча. Аўтар маляваў “Баладу...” для аздабы інтэр’ера аднаго з санаторыяў Беларусі, і манументальны твор тэхналагічна рабіўся як станковы. Роспіс уяўляе з сябе некалькі сегментаў 2х3 метры, якія павінны былі быць зманціраваны на сцяне. Але здарылася так, што работа не трапіла ў інтэр’ер, для якога стваралася, і дзесяць гадоў, цалкам завершаная, прастаяла ў майстэрні мастака. Увесь гэты час Віктар Хацкевіч шукаў магчымасці размясціць яе на нейкім аб’екце. Калі распачалося будаўніцтва аўтавакзала “Маскоўскі”, ён паказаў “Баладу...” архітэктару праекта, і таго роспіс заці-

кавіў. Мастак атрымаў згоду на тое, каб ягоны твор упрыгожыў аўтавакзал, але пры ўмове, што ён не будзе прэтэндаваць на ганарар, — інакш кажучы, калі проста падорыць работу. Хацкевіч згадзіўся. Цяпер — тая ж сітуацыя: аўтар ізноў гатовы аддаць сваю работу задарма — абы, як пішуць у газетных абвестках пра кацыянт, “у добрыя рукі”.

А цяпер куды?

Мастак ужо гаварыў пра свой твор з кіраўніцтвам Мастацкага камбіната. Не дзіва, што дырэкцыя творча-вытворчай установы не ў захапленні ад дадатковага клопату. Мастаку паведамілі, што, сапраўды, існуе загад кіраўніцтва Саюза мастакоў, якому падпарадкоўваецца камбінат, каб парупіцца пра захаванне згаданага роспісу, і ён, зразумела, будзе выконвацца. Але праблема ў тым, што на камбінаце няма лішняй плошчы, дзе можна было б гарызантальна

што ў сховах, скажам, Нацыянальнага мастацкага музея.

Мастаку параілі не надта спадзявацца на тое, што ў сталіцы ён знойдзе сцены, каб размясціць свой твор, бо ў бліжэйшы час у Мінску не плануецца будаўніцтва буйных грамадскіх аб’ектаў, дзе “Балада...” магла б стаць дарэчнай. Ад сябе ж дадам, што калі такі аб’ект і з’явіцца, дык за ягоную аздабу сярод мастакоў будзе вялікае спаборніцтва. І, зыходзячы з пэўнага досведу, цалкам верагодна, што перавагу ў тэндары атрымае абсалютна новая распрацоўка, а не твор “з біяграфіяй”. Вядома, што ў некаторых установах можна было захаваць табелены Аляксандра Кішчанкі, але тады вучні мэтра, якія сёння самі маюць паважны статус, не зарабілі б грошай...

Такім чынам, хоць на дадзены момант “Баладу пра Бацькаўшчыну” можна лічыць выратаванай, лёс роспісу застаецца няпэўным.

Вынік прамежкавы, але станоўчы: “Балада пра Бацькаўшчыну” — працяг, відаць, будзе

На камбінаце няма лішняй плошчы, дзе можна было б гарызантальна складзіраваць сегменты роспісу. Іх давядзецца ставіць вертыкальна, а гэта непажадана, бо можа разбурыцца крохкая аснова (гіпсакардон), на якую наклеена палатно, а потым — абсыпацца жывапісны слой...

складзіраваць сегменты роспісу. Іх давядзецца ставіць вертыкальна, а гэта непажадана, бо можа разбурыцца крохкая аснова (гіпсакардон), на якую наклеена палатно, а потым — абсыпацца жывапісны слой, але выбіраць у дадзеным выпадку не даводзіцца. Дый тэмпературны рэжым у вытворчых памяшканках Мастацкага камбіната зусім не той,

І альбом засведчыў...

Другая значная для Віктара Хацкевіча падзея — выхад у свет манаграфіі, прысвечанай ягонай творчасці. Гэты альбом можна назваць падарункам мастака самому сабе ў сваё 70-годдзе. Справа ў тым, што Хацкевіч — і аўтар-укладальнік, і менеджар выдавецкага праекта, бо сам адшукаў грошы на яго рэалізацыю. Сёння гэта даволі распаўсюджаная з’ява, калі творца не чакае, што нехта зверне на яго ўвагу ды зоймецца ягонай раскруткай, а сам дбае і пра сваю рэкламу, і пра тое, каб тым або іншым чынам застацца ў гісторыі культуры. У альбоме — работы з 1982 года па сённяшні дзень. Для аматараў мастацтва кніга, на маю думку, можа быць цікавай найперш тым, што яна рэпрэзентуе культурны пласт, пра які ў нас пачынаюць забываць, — гэта адметнае сваім стылем ды зместам манументальнае мастацтва часоў апошняга дзесяцігоддзя Савецкай Беларусі. Зрэшты, і ў першыя гады Незалежнасці ў мастацтве яшчэ панавалі глыбока ўкараненыя ў грамадскую свядомасць пафаснасць і метафарычнасць стылю, што

вядзе радавод ад канонаў сацыялістычнага рэалізму. У кантэксце свайго часу манументальна-дэкаратыўныя роспісы Віктара Хацкевіча — з’ява цалкам натуральная. Сёння ж яны ўспрымаюцца як напамін пра вялікую эпоху, сумленнае асэнсаванне якой яшчэ наперадзе.

Шкада, што ў альбоме няма эскізаў роспісаў інтэр’ера Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Віктар Хацкевіч лічыўся (дарэчы, пасля таго, як “Балада пра Бацькаўшчыну” ўпрыгожыла аўтавакзал) адным з найбольш верагодных выканаўцаў гэтага прэстыжнага заказу. Ён прапаноўваў канцэпцыю, адрозную ад наяўнай: Хацкевіч хацеў прадставіць Слова як з’яву касмічнага маштабу. Фактычна ён хацеў адлюстраваць тэзу “Напачатку было Слова” — на пачатку Светабудовы. Але, як кажучы, не склалася...

Сёння Віктар Хацкевіч жыве паміж Беларуссю і Германіяй. Таму і альбом выдадзены на

дзвюх мовах. Мастак кажа, што непасрэднае знаёмства з культурай Захаду прымусіла яго скарэктаваць свае эстэтычныя ўяўленні, але не прынцыпы. Яно і па работах відаць. Станковы жывапіс, зроблены ў Германіі, — гэта фактычна эскізы манументальных роспісаў, якія яму не давялося здзейсніць у Беларусі. Водгулле брутальнай эстэтыкі “суролага стылю” і абвостранай пачуццёвасці 1980-х, калі мастакі з пэўным здзіўленнем разгледзелі сярод сацыяльнай масы звычайных людзей. Гэтым вонкава парадаксальным, але цалкам натуральным у кантэксце біяграфіі творцы спалучэннем мастак, бадай, і цікавы немцам.

Пагартушы той альбом, я зразумеў, чаму Віктар Хацкевіч так змагаецца за сваю “Баладу...”, бо ўся яго творчасць — балада пра Бацькаўшчыну. А Бацькаўшчына ягона наўпрост мяжуе з Космасам...

Аздабе аўтавакзала “Маскоўскі” ў альбоме прысвечаны адзін з раздзелаў. Гэта ўжо гісторыя.

ФОТОФАКТ

Трасцянец: “Брама Памяці”

Налета ў Беларусі з’явіцца яшчэ адзін помнік ахвярам Другой сусветнай вайны: у маі 2015 года плануецца адкрыць мемарыял “Трасцянец”. Скульптар Канстанцін Касцючэнка стварае для мемарыяльнага комплексу пластычную кампазіцыю “Брама Памяці”, якая сімвалізуе памежжа жыцця і смерці. Днямі Рэспубліканскі мастацка-экспертны савет па манументальным і манументальна-дэкаратыўным мастацтве зацвердзіў яе рабочую мадэль. Цяпер з мадэлі будзе рабіцца павелічэнне да рэальных памераў манументальнага аб’екта. Дзесяціметровую скульптуру адальюць у бронзе.

Фота Юрыя ІВАНОВА

На наступным тыдні мы будзем святкаваць юбілей — 75-годдзе з дня ўтварэння нашага Цэнтра. На маю думку, гэтая імпрэза — выдатная нагода пагутарыць са спецыялістамі ў галіне народнай творчасці пра тую праблему, пытанні і тэндэнцыі, якія сёння існуюць у нашай сферы, а таксама абзначыць шляхі на перспектыву.

А пагаварыць аб усім гэтым у нас сапраўды будзе з кім: мы запрасілі да сябе на свята спецыялістаў па вывучэнні фальклору і традыцыйнай культуры, а таксама кіраўнікоў рэгіянальных цэнтраў народнай творчасці не толькі з Магілёўшчыны ды з іншых рэгіёнаў Беларусі, але і з Расіі, Францыі, Балгарыі, Румыніі... Усе яны прымуць актыўны ўдзел у III Міжнародным форуме "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства" ды ў Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Фальклор і абрадавыя традыцыі як аўтэнтычная праява багаццяў лакальных культур".

Змаганне за аўтэнтыку

Алег ХМЯЛКОЎ, дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы

Т Э К С Т

Кажучы сцісла, наш форум, — які ўжо, дарэчы, стаў традыцыйным, — ладзіцца, каб аб'яднаць сілы тэарэтыкаў і практыкаў з розных краін у напрамку вырашэння праблем захавання традыцыйнай культуры. Пад час маштабнага мерапрыемства мы будзем дэманстраваць эфектыўныя спосабы вядзення міжкультурнага дыялога, узаемаўзбагацацца досведам працы ў справе захавання традыцыйных культурных каштоўнасцей ды вырашаць розныя надзённыя пытанні.

Адна з тых праблем, якую, на маю думку, мы павінны абмеркаваць у першую чаргу, — гэта пытанне захавання аўтэнтыкі (аўтэнтычных абрадаў, танцаў, спеваў і г.д.) ва ўмовах сучаснага высокатэхналагічнага ды інфармацыйнага грамадства.

Сёння абрады, танцы, спевы стараюцца ператварыць у нешта мадэрновае, зрабіць больш лёгкімі да ўспрымання, не зважаючы на прысутны ў іх сімвалізм, не заўсёды чытальную для сучаснікаў, вобразнасць... Падобны "мадэрн", як мне падаецца, сёння выглядае сапраўднай пагрозай існаванню аўтэнтыкі, традыцыйнасці не толькі на Беларусі.

Бо, на жаль, сёння тыя ж народныя абрады, танцы, спевы стараюцца ператварыць у нешта мадэрновае, асучасніць іх, зрабіць больш лёгкімі да ўспрымання, не зважаючы на прысутны ў іх сімвалізм, шматзначнасць, пэўную, не заўсёды чытаемую сучаснікамі, вобразнасць... Падобны "мадэрн", як мне падаецца, сёння выглядае сапраўднай пагрозай існаванню аўтэнтыкі, традыцыйнасці, прычым не толькі на Беларусі, але і ў іншых краінах свету. І зрабіць усё дзеля захавання аўтэнтыкі — гэта, на мой погляд, першасная наша задача.

Абмяркоўваць ды вырашаць дадзеныя пытанні — менавіта з прычэлам на міжнародную супольнасць! — мы і плануем на форуме ў Магілёве. І гэта не проста гучныя словы. Выхад на такі, на першы погляд недасяжны ды высокі, міжнародны ўзровень сёння цалкам магчымы. У першую чаргу дзякуючы таму, што сёлета, на ўрачыстай цырымоніі ў Вільнюсе, Беларусь была прынята ў Міжнародную асацыяцыю фальклору (IGF), што, безумоўна, значна павысіла наш статус сярод тых краін,

дзе займаюцца праблемамі вывучэння, адраджэння і захавання народных аўтэнтычных традыцый.

Дарэчы, прэзідэнт названай арганізацыі Дорэл Косма (Румынія) таксама мае прысутнічаць на нашай прадстаўнічай акцыі ў Магілёве. Так што звярнуцца да яго па каментарыі, атрымаць адказы на свае пытанні будзе мець магчымасць літаральна кожны. І гэта той досвед, які можа стаць папраўдзе неацэнным для спецыялістаў з айчынных цэнтраў народнай культуры ўсіх абласцей краіны... Да таго ж, не варта забываць, што Беларусь валодае ўнікальнай і багатай культурнай спадчынай, а ў нашай дзяржаве надаюць вялікую ўвагу пытанню адраджэння і захавання традыцый, фальклору, развіццю ды папулярызацыі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Так што, думаю, не памылюся, калі скажу, што многім краінам ёсць чаму ў нас павучыцца. А беларусам, натуральна, будзе вельмі цікавы сусветны досвед і супрацоўніцтва са сваімі калегамі з розных дзяржаў свету ў плане захавання культурнай спадчыны.

"Сем" і "Sense of Place": супаставіць нашы кантэксты

Пачала глядзець выстаўкі Месяца фатаграфіі ў Мінску. Вельмі ўдалым мне падаецца тое, што можна параўноўваць розныя праекты. Напрыклад, "Сем" беларускіх фатаграфіаў у галерэі Акадэміі мастацтваў і "Sense of Place" латвійскіх фотамайстроў у Галерэі сучаснага мастацтва "У".

Адразу кідаюцца ў вочы дзве рэчы: адрозненне ў назве і ў экспанаванні. Латвійская назва — праблемная: сэнс месца — важная рэч, таму што месцы маюць патрэбу ў надзяленні іх сэнсамі, чаму можа дапамагаць, спрыяць фотаздымак. Беларуская ж — абстрактная і, як затым высвятляецца, з канцэпцыяй выстаўкі звязана выключна фармальна (усе фатаграфы далі па сем здымкаў...).

Экспанаванне ў Галерэі "У" — бездакорнае. Рэспект! Вялікі

Вольга ШПАРАГА, філосаф

Т Э К С Т

фармат работ зрабіў залу больш прасторнай, а творцы, хоць і напайняюць галерэю візуальным холадам, дазваляюць насыціць лёгкія паветрам — такое вольс адчуванне. У галерэі ж "Акадэмія" большасць работ проста немагчыма глядзець, таму што яны блікуюць, а цэнтральнае месца ў прасторы занялі вялікія вокны, і зусім не фота. Нарэшце, дэкаратыўныя калоны, подыум, расставленыя крэслы наводзяць на думку, што здымкі трапілі сюды выпадкова.

Зараз жа крыху пра сэнсы.

Работы беларускіх мастакоў — цікавыя. Аднак, як я ўжо адзначыла, у выстаўцы не бачу канцэпцыі. Прытым што як мінімум тры серыі звязаныя

— Андрэя Шчукіна, Марыны Бацковай і Сяргея Ждановіча: візуальныя эксперыменты ў іх паказваюць на парадоксы бачання, накладанне часоў ды прастор, якія могуць быць уводзінамі да тэмы складанага (парадаксальнага?) суіснавання вельмі розных сацыяльных, культурных ды іншых сэнсаў у Беларусі. Калі гэта, вядома, кантэкстуалізаваць, чаго на выстаўцы, на жаль, не адбываецца. Астатнія серыі тут — кожная пра штосьці сваё. Ігар Саўчанка ставіць пытанне аб надзяленні серыйнага — мікрараёны, жылыя пабудовы, чыгуначныя пуці — унікальнасцю, паколькі ўяўляе іх у фотатэхніцы ўніката. Гэта вельмі важная тэма для нас, і зноў

Выстаўкі — сугучныя, што дазваляе супастаўляць нашы жыццёвыя кантэксты, аднак беларуская фатаграфія, як, на жаль, практычна заўсёды, застаецца рэччу ў сабе, бо не прадстаўлена як цэласнае экспазіцыйнае выказванне са зразумелай канцэпцыяй. А без такога выказвання наша фота застаецца яшчэ і абстрактным: візуальнымі пошукамі ў нейкай беспаветранай ды нежывой прасторы.

жа — спалучанасць з "сэнсам месца" або задачай (магчымасцю) здабыцця месцам новага сэнсу. Яшчэ тры серыі, у прыцыпе, таксама магчыма кантэкстуалізаваць: цудоўныя работы гэта дазваляюць, але, як я напісала вышэй, у кожнай будзе свая гісторыя, не звязаная з астатнімі.

Што ж у выніку? Абедзве выстаўкі — вельмі сугучныя, што дазваляе супастаўляць нашы жыццёвыя кантэксты, аднак беларуская фатаграфія, як, на жаль, практычна заўсёды, застаецца рэччу ў сабе, бо не прадстаўлена як цэласнае экспазіцыйнае выказванне са зразумелай канцэпцыяй. А без такога выказвання наша фота застаецца яшчэ і абстрактным: візуальнымі пошукамі ў нейкай беспаветранай ды нежывой прасторы і такім жа часе. Дык як мы ў іх жывём?.. Не бачна таго пры такой падачы.

Ну а пакуль — ідзём далей па выстаўках Месяца фатаграфіі ў Мінску...

Маё выказванне сёння атрымае разгорт у рэтраспекцыю. Адна фраза змусіла прыгадаць высілкі, зробленыя некалькі дзесяцігоддзяў таму для развіцця дзіцячай мастацкай адукацыі. Ці прынеслі яны вынікі? Дык вольс, чытаю сёння ў Святланы Алексіевіч і праводжу паралелі з колішняй працай: "Уся наіўнасць, з якой мы [...] рамантычна ўяўлялі сабе, што заўтра пачнецца іншае жыццё. Адкуль мы гэта ўзялі?.." Затым знайшоў свой стары артыкул у часопісе "Крыніца" (кастрычнік 1989 г.). Прывяду ў скароце некаторыя рэплікі-развагі з яго:

"Чаму мне цяжка глядзець на дзіцячыя малюнкi?"

Бо страшна падумаць, што пройдзе год, тры, пяць, і дзеці вырастуць, і стануць, як мы, і будуць маніць, спрытнічаць, авалодаюць майстэрствам абывацкасці, неабавязковасці, не

Кожнаму свая эстэтыка

Алес КВЯТКОЎСКИ, мастак, педагог

Т Э К С Т

будуць ведаць сваёй гісторыі, песні, слова, стануць надаваць ненаармальна вялікае значэнне занесеным невядома адкуль аначам, гукам і розным штучкам... І ўсё. Чарговае пакаленне канкрэтных па дакументах, самавітых па ашчаднай кніжцы людзей, але "ўсяго толькі" [...] без душы. [...]

Дык каму ж гэта трэба, каб дзеці нашы былі касмапалітамі, каб прывучаліся не шанавачь святасці паняццяў самабытнасці і непаўторнасці, каб забываліся на нашы помнікі ды іншыя творы розуму чалавечага?.. [...]

Як цяжка чалавеку, што не прайшоў у дзяцінстве граматыку, чытаць і пісаць, гэтаксама ж цяжка чалавеку, што не прайшоў граматыку фантазіі, цяжка ўспрымаць у далейшым любы эстэтычны пачатак, пісаў Джані Радары. Як зрабіць пакаленне,

"А навошта майму дзіцяці эстэтыка? Дзве замежныя мовы і камп'ютар. Усё!" — кажуць сучасныя дзяці, якія карыстаюцца сваёй этыкай і эстэтыкай. А пра дадатковыя заняткі і казаць не стану: не бачу цікавасці...

што ідзе за намі, не інертным ды індывідуальным, а творчым і актыўным, з добрымі і разумнымі сэрцамі і душами? Гэта пытанне да ўсіх нас.

Мастак заўсёды антычыноўнік. Ён ніколі не прыстасоўваецца да сябе, да свайго мастацка-маральнага ідэалу, да таго,

што ён з сябе ўяўляе, заўсёды ставячы вышэй за ўсё Дабро. Ідэя вечнага рухавіка, выведзеная Алесем Разанавым, — гэта Слова, якое становіцца справай. Сёння або ніколі наш вечны рухавік павінен спрацаваць на поўную сілу. Тут неабходныя канкрэтыя, неадкладныя справы. [...]

Сёння мы прызнаём, канстатуем, што пакаленні тры, а то і чатыры, з розных прычын і акалічнасцей, засталіся адрынутыя ад элементарных "азоў" велізарнага шматфарбнага свету Цудоўнага...

Дык давайце не саромецца наведваць лікбез — вы будзеце ўражаны гэтым светам, як уражваюцца ім, адкрываючы кожнага разу новае, дзекі. Адыдзем ад формулы, што дзіця — разведчык прыроды, а дарослы — толькі слуга свайго досведу. Ніхто не ведае сваіх магчымасцей... Тады і ад тых людзей-фанаты-

каў, якія "хварэюць" ды валодаюць майстэрствам прыдумванняў і адкрыццяў, не будзем адмахвацца, як ад тыпаў, нязвычайных у "дарослым асяроддзі", а як толькі можна падтрымліваць і берагчы — як сваё нацыянальнае багацце".

Прайшло столькі гадоў — ня мала чаго змянілася, але ж многае засталася, на вялікі жаль, як і ў мінулым стагоддзі... "А навошта майму дзіцяці эстэтыка? Дзве замежныя мовы і камп'ютар. Усё!" — кажуць сучасныя дзяці, якія карыстаюцца сваёй этыкай і эстэтыкай. Таму, мабыць, не дзівіць, што і прыбралі са школьных праграм гадзіны сусветнай мастацкай культуры, малявання, музыкі? Ну а пра адмысловыя, дадатковыя, заняты ўжо і казаць не стану: не бачу цікавасці да іх, не бачу як з боку дзяцей, так і бацькоў ды адміністрацыі навучальных устаноў... І мне тое баліць.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,
абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)

Для сустрэчы з лідарам этна-трыа "Троіца" — вядомым фалькларыстам Іванам КІРЧУКОМ "К" вырашыла дэлегаваць не аднаго свайго журналіста, а адправілася да яго ўсемярых — "упаўнаважанымі" прадстаўнікамі рэдакцыі. Як і меркавалі, гутарка атрымалася на розныя тэмы. Яго новую кнігу "Гарыць свечка ля алтара...", якая выйшла ў верасні, склаў матэрыял досыць стракаты, хоць і падначалены пэўнай логіцы. Праўда, сустрэча наша атрымалася не надта святочна-прэзентацыйнай. А размова адбылася ў невялікім пакоі аднаго з карпусоў Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, і распачаў яе сам герой матэрыялу...

Падрыхтаваў Алег КЛІМАЎ

Аднак — выкручваемся...

— Як я жартую, культурнае адраджэнне праходзіць міма мяне. Кафедры этналогіі і фалькларыстыкі ў БДПУ не існуе ўжо некалькі гадоў. Яна працавала на пяць стацыянарных і пяць завочных груп, мы ладзілі шыкоўныя праграмы, цэлыя сучасныя фальклорныя спектаклі на аснове экспедыцыйных запісаў. Далёкія ад такой тэмы людзі, што бачылі праграмы, былі шакаваны тым, як магутна беларускі фальк уплывае на глядача. Быў у нас і кабінет, які трашчаў ад архіва — базы для навучальнага працэсу: каля 500 DVD-дыскаў з этнічнай музыкай свету, паўтары тысячы аўдыядыскаў, мноства бабін... Былі тут і мае інструменты, на якіх гралі студэнты: універсітэту больш нічога купляць не патрабавалася (зараз інструменты, усё, што не псуецца, не гарыць і не главіцца, захоўваецца на маім лецішчы, на балконе, у бацькоў удзельніку "Троіцы"). Цяпер замест кафедры этналогіі і фалькларыстыкі ёсць кафедра тэорыі і метадыкі выкладання мастацтва, на якой я працую на паўстаўкі. Стацыянара на ёй няма, маецца група з пяці завочнікаў — харэографу, з якімі трэба рабіць нейкія праграмы. І што можна зрабіць з такой колькасцю людзей, як рыхтаваць экзамен? Аднак — выкручваемся. Бяром тканіны, чаны тыбецкія, непальскія, шукаем варыянты злучэння неба, зямлі, прастор розных...

Яшчэ з'яўляюся ў Інстытуце культуры Беларусі, дзе выкладаю курс па музычных інструментах, чытаю лекцыі, вяду — хай і не шмат — заняткі для работнікаў клубу, бібліятэкі, якія хочуць пазнаёміцца з абрадамі, святамі. Нават атрымліваецца падрыхтаваць які-небудзь адзін карагод, танцы з казой, з мя-

Іван Кірчук / Фота Юрыя ІВАНОВА

"На што мы арыентуемся ў рэканструкцыі абрадаў?.. Скажам, вясельны абрад. Мне распавядаюць: бяруць тры ручнікі, адзін расцілаюць, другі трымаюць над галавой, трэцім звязваюць рукі. Я пытаюся: "Хто звязвае?" — "Я". — "А ты маеш права? Гэта ж сапраўднае вяселле, а не стылізацыя". — "...А цешча яшчэ бярэ дзве свечкі ды скручвае іх". — "Дык гэта ж магіяй выдае!.."

— У вас не складваецца ўражанне, што мы, беларусы, не любім сваю музыку, не слухаем яе, не купляем?

— Прыяду такі прыклад. У аднаго афрыканскага племені ёсць два збаны як памяць аб продках. Першы, цэлы, захоўваецца ў такіх куфрах, што ў іх не залезці. А другі, увесць у расколінах, выкарыстоўваецца ў рытуальных абрадах, над яго захаванасцю ўсе трасуцца... У Беларусі яшчэ шмат "збаноў", таму — чаго ж трэсціся?.. Мы яшчэ не ўсё страцілі... Але нешта ўнутры краіны пачынае змяняцца. Возьмем тую ж апошнюю "Камяніцу". На глядачах усё больш нацыянальных касцюмаў, з'явіліся вышыванкі, пра іх гавораць, спрачаюцца, ці трэба іх насіць...

Хваравіта і яшчэ больш...

— Вы загаварылі аб дысках. Вашы перавыданні, перавыданні таго ж "Палаца", іншыя сучасныя этнарэлізвы цяжка знайсці ў продажы...

— Дык і не выгадна іх выпускаць. У 2008 годзе адна з вядучых на той момант беларускіх выдавецкіх кампаній выпусціла вялікім накладам наш альбом "Жар-жар", зрабіла яго прэзентацыю ў краме, на якую прыйшло... тры чалавекі. Але... Мiane мае студэнты, якія за сценкай штосьці "цвыркаюць" са сваёй музыкі, нешта такое добрае, пытаюцца: "Куды

"Зорная карта"

Лідар "Троіцы" — пра тое, чаму не выбірае Галандыю, пра абрады ды мяжу паміж фолькам і жанчынай на шпагаце

дзведзем. Але для чаго іх рыхтаваць, куды? У нас у краіне няма ў дастатковай колькасці этнічных фестываляў (у Канадзе, да прыкладу, падобных — больш за тысячу ў год). Дый у Інстытуце ад сілы адзін-два чалавекі просяць скінуць на флэшку матэрыял, які паказваю...

— **А можа, у краіне няма цікавасці да сваёй этнікі ў такіх маштабах? Ваш прыклад — красамойны. Яшчэ гадоў пяць таму мы, журналісты, папракалі "Троіцу" за тое, што яна часцей выступае за мяжой, чым на радзіме, казалі, што публіка чакае канцэртаў тут, а іх няма... Што мы назіраем сёння? Два апошнія вашы праекты — сольны канцэрт да ўласнага 55-годдзя і прэзентацыя кнігі "Гарыць свечка ля алтара..." — прайшлі ў Малой зале Канцэртнай залы "Мінск" і аншлагаў не сабралі. На апошнім фестывалі "Камяніца" выступленне "Троіцы" — яшчэ нядаўна безумоўнага хэдлайнера любых мерапрыемстваў — ставяць на дзве гадзіны дня...**

— "Камяніца", кажуць, сабрала ад сямі да дзевяці тысяч глядачоў...

— **Можа, яны прыйшлі на DJ-сэт Алега Скрыпкі — украінскага госьця фестывалю?**

— Можа... Што ж да прэзентацыі кнігі, то рэклама яе не была настолькі актыўнай, як прамоцыя юбілейнага канцэрта, калі я абышоў масу радыёстанцый, газет, распавядаючы пра тое, што матэрыял да яго збіраў дзесць гадоў. І прыйшла палова залы. Было трохі крыўдна. Летась, як мне казалі, "перашкодзіў" кінафестываль "Лістапад", гэтым разам ужо і не ведаю, што замінала. А ў Беларусі мы выступаем. У студзені быў філарманічны канцэрт, улетку — фестывалі "Вольнае паветра" і "Камяніца". Мы працуем, калі нас запрашаюць. Але два сольныя канцэрты ў год, каб сабраць залу, нам складана сыграць.

— **"Троіца" — не тур-гурт?**

— А дзе беларускія тур-прадзюсары, хто арганізуе тур? Нават у рамках прэзентацыі гэтай кнігі?

— **Вось! Яшчэ раз спытаем: можа, зараз у слухачоў няма патрэбы ў такога роду музыцы?..**

— За вушы да яе не прыцягнеш. Гэта адмысловы ўваход, іншая прастора, і яе трэба адчуць. Еўропа ў гэтым эансе "ўсяедная". Мы выступалі на фестывалі ў Венгрыі, у Мішкальце. Выйшаў на сцэну дзядуля і стаў спяваць. Трыццаць хвілін. Яго слухалі і стары, і малы. Потым — венгерскі джаз, затым — фольк, пасля — гурт, як наш "Палац". Не было такога, каб глядачы ўсталі і сышлі. Яны слухалі і ўбіралі. Таму ў іхніх крамах — велізарныя шэрагі пласцінак, у тым ліку з этнамузыкай. А беларускай няма. Рускія раманы ёсць, штосьці з Украіны, можа быць, а нас — няма...

нам з усім гэтым пайсці? Не хочаце з намі сыграць?" "Не", — кажу я ім, бо гэта з боку падаецца, што мы на канцэрце імправізуем, насамрэч жа нашы рэчы вывучаны, усё вычышчана і выраўнавана. Аж да таго, што калі хто-небудзь з трыа збіваецца, лепш спыняцца, таму што далей не ведаеш, што рабіць. Вось такая музыка "Троіцы". А маладым музыкантам трэба самім шукаць фестывалі, а пад іх патрэбны хаця б дэма-версіі работ.

— **Дарэчы, вы дзесьці казалі, што "Троіца" рыхтуе да выхаду новы альбом, які, па вашых прагнозах, зробіць на слухача не менш магутнае ўздзеянне, чым "Зімачка"...**

— Напісалі вашы калегі, што гэта будзе "бомба". Не ведаю. Мы сышлі ад звыклых песенных памераў. Не пабаюся параўнання з "Песнярамі",

ф о т а ф а к т

Рэстаўруюць кірху

У Гродне распачалі рэстаўрацыю лютаранскай кірхі — царквы Святога Іаана. Гэта помнік неагатычнай архітэктуры пачатку XIX стагоддзя, першая перабудова якога ў цяперашні выгляд завяршылася да 1843 года. А вось вежа з гадзіннікам узнікла ў 1912-м. Тады ж правялі рэканструкцыю кірхі з атынкаўкай фасадаў. За савецкім часам у будынку размясціліся архіў, а ўжо ў 1990-я царкву вярнулі рэлігійнай абшчыне.

Фота Ільі ГЕЛЯ

якія калісці стаміліся ад нейкіх маленкіх “дрындушак” і сталі выконваць вялікія формы. Так і мы сьшлі ў прасторы, дзе можам сябе рэалізаваць. Усё, што адбывалася пад час запісу апошняга альбома “Зімачка”, пасля яго выхаду і адбываецца цяпер, — гэта пераход да фальклорных сюіт. Такіх як кампазіцыі “Цар-агонь” або “Мядзведзь” (апошняя — з трох частак). Чаму адбыліся такія змены? Напэўна, таму, што я да гэтага часу працягваю нешта вывучаць, шукаць, думаць. Зразумела, што гэта нефармат, зразумела, што такія кампазіцыі не возьмуць на радыё, але такой мэты мы ўжо і не ставім перад сабой. Напісаць песню ў два-тры акорды — не праблема, а вы паспрабуеце злучыць тры розныя рытмы ў адной рэчы, тры розныя пульсацыі на аснове народнай музыкі!..

— **Вы самі змяняецеся ўнутрана ад альбома да альбома або нават у час запісу?**

— Вядома. Не хаваю, запіс “Сон-трава” (2008 год) прыпадае на перыяд майго магутнага захвалення язычніцтвам. І гэта адчувальна па самой музыцы. Для мяне “Сон-трава” — цалкам язычніцкая, а “Зімачка” (2011-ы) — ужо хрысціянская. Пры працы над ёй мы пасяліліся на ўскраіне Варшавы, побач быў касцёл Святой Троіцы. Я штораніцу прыходзіў у яго і настрайваўся.

— **А зараз вы, хутчэй, вызнаеце..?**

Кірчука

— Я чалавек, які верыць, ахрышчаны ў касцёле. Але ж надта ў язычнікаў прыгожыя тэксты, яны ўмеюць вельмі прыгожа ўзаемадзеінаць з прыродай. Абрады, рытуалы іх блізкія да зямлі. Гэта значыць... ёсць ува мне гэты элемент блукання... Але я нармальна стаўлюся да ўсіх рэлігій, магу службу паслухаць у храмах розных канфесій. У мяне жонка — праваслаўная. А жыццё я ўспрымаю як энергетычны калодзеж.

— **Сёння ледзь не па ўсёй краіне займаюцца адраджэннем абрадаў. Ці даводзілася вам наведваць такія мерапрыемствы? І наколькі, на ваш погляд, на выхадзе гэты працэс атрымліваецца натуральным, прыродным, аўтэнтычным?**

— Гэтая тэма заўсёды была для мяне хваравітая. З 1983 года я займаюся рэканструкцыяй абрадавых святаў, уключаючы раённыя, гарадскія, якія праходзілі ў Мінску. Я быў рэжысёрам некаторых такіх святаў, калі ля сцэны збіралася тры тысячы чалавек і хтосьці з натоўпу крычаў: “Паказвай Купалле, нам яго ў газетах абяцалі!” Падобныя купаллі і сёння заканчваюцца “нацыянальнай беларускай стравой” — шашлыкамі.

Шмат кажу студэнтам, слухачам, што адраджэнне таго ж абрада (у нашым выпадку — рэканструкцыя) павінна пачынацца з дома, з сям’і, з дзіцячага садка, потым — школа і ВНУ. Такі ланцужок у нас практычна адсутнічае. Таму тыя, хто бярэцца за падобныя рэчы, не разумеюць, што яны робяць і навошта. Я разумею, ад іх патрабуюць: давайце свята, давайце народ забаўляць! Тады людзей трэба адукаваць. Напрыклад, з 2004-га па 2007-ы мяне запрашалі ў маскоўскі Цэнтр нетрадыцыйнай медыцыны. Некаторых слухачоў, што там “лякуюць карму”, навукаюць святочным дзеям. Я ладзіў для іх калядную варажбу, Багач, Купалле і Масленку. Пісаў метадычкі, дзе распавядалася, што свята павінна ў сябе ўключаць, якія прылады, складуць сцэнарныя. У

“У “Троіцы” да гэтага часу не вырашана пытанне з рэпетыцыйнай кропкай. Мы здымаем у адным з клубаў за МКАД пакой, дзе вы ўсе (а нас у госці да Івана Іванавіча прыйшло, паўторымся, сямяра. — Рэд.) не змясціліся б”.

такія групы слухачоў у мяне прыходзіла чалавек дваццаць пяць-трыццаць. Не дзвесце!

А мы зараз арыентуемся на натоўп. На вогнішчы спальваюць штосьці дрэннае, дапусцім, рэчы хворага, і ўсе праз агонь скачуць, не разумеючы, што гэтага рабіць нельга ні ў якім разе! Або вясельны абрад. Мне распавядаюць: бяруць тры ручнікі, адзін расцвітаюць, другі трымаюць над галавой, трэцім звязваюць рукі. Я пытаюся: “Хто звязвае?” — “Я”. — “А ты маеш права? Гэта ж сапраўднае вяселле, а не стылізацыя”. — “...А цешча яшчэ бярэ дзве свечкі ды скручвае іх”. — “Дык гэта ж магіяй выдае!..” А каталіцкі святар, які асвячае язычніцкае вогнішча?.. І такога зараз вельмі шмат. І мы ўсё гэта хочам адраджаць у такім выглядзе, не ведаючы, не разумеючы, пераносачы чужое на нашу зямлю?..

— **Раздвоенасці не адчуваеце ў сабе? Усёй сваёй творчасцю вы апелюеце да беларускай аўтэнтыкі, а мець зносіны даводзіцца, напэўна, усё больш на рускай мове.**

— Усё гэта цягнецца яшчэ са школы, ад тагачаснага стаўлення да беларускай мовы. І яшчэ паўплывалі даўнія-даўнія паездкі з ансамблем “Дзіва” па беларускіх дыяспарах прызнацца, у той час не вельмі добрае ўражанне на мяне зрабілі тагачасныя кіраўнікі суполак нашых суайчыннікаў. І я тады вырашыў, што размаўляць буду на рускай, а займацца стану беларускім фальклорам. Не так важна, на якой мове гаворыць чалавек, які жыве ў сваёй краіне, як тое, што ён для яе робіць.

— **Ці не было б вам больш проста жыць за мяжой і займацца там беларускім мастацтвам?**

— “Троіцы” прапаноўвалі застацца ў Галандыі, але, каб нармальна жыць, мы павінны былі атрымліваць па тры тысячы гульдэнаў у месяц. Кожны з нас адну траціў бы на сябе, а дзве — аддаваў дзяржаве. За гэтыя дзевяць тысяч на гурт намі трэба было вельмі сур’ёзна займацца. Людзі, падумаўшы і ўсё ўзважыўшы, прапаноўвалі адклікалі..

А наогул... У мяне тут карані. У Лідзе жыве мама, яна ўжо тры гады не бачыць... Мама падарыла мне свой домік пад горадам. Я зрабіў сад кампанію, пасадзіў вінаград таты, там ёсць калодзеж, які бацька капаў. У Лідзе жыве сястра, і яна выкладае ў музвучылішчы. У гэтым горадзе я часта бываю, свайго чатырохмесячнага сына ўжо сем разоў туды, на лецішча, вазіў. І не змяняю ўсё гэта на Галандыю. Урэшце, каб устаць там на ногі, я не ведаю, колькі б гадоў спатрэбілася. Але жыць там можна: шмат таннай ежы, адзеньня ў “сэксэнд хэндах”...

І для контрасту. У “Троіцы” да гэтага часу не вырашана пытанне з рэпетыцыйнай кропкай. Мы здымаем у адным з клубаў за МКАД пакой, дзе вы ўсе (а нас у госці да Івана Іванавіча прыйшло, паўторымся, сямяра. — Рэд.) не змясціліся б. Пасля таго, як мы былі ўзнагароджаны Нацыянальнай музычнай прэміяй 2011 года як “Лепшы гурт”, нас прыйшлі здымаць тэлевізійшчыкі. Яны адкрылі дзверы ў пакой і пытаюцца: “А куды далей ісці, дзе ўваход?” Напісалі пра сваё становішча неяк на імя былога міністра культуры Паўла Латушкі ліст з прапановай праекта беларускай этналабараторыі. Прыходзіў да нас яго першы намеснік. Калі ён убачыў інструменты, сказаў, што трэба рабіць не раённы цэнтр, а абласны. Гаварыліся словы пра памяшканні ў Траецкім прадмесці. Словы, словы...

— **А калі б для архіва ды інструментаў прапанавалі памяшканне не ў Мінску?**

— Нам казалі пра Астрашыцкі гарадок, аднак, абмеркаваўшы, вырашылі, што далекавата. Мы і так на рэпетыцыі ездзім з розных канцоў

Мінска. З інструментаў выкарыстоўваем толькі тое, што неабходна ў дадзены момант. Але, вядома, шкада, што многія з іх — у чыхлах. Працуеш над якой-небудзь песняй, спатрэбілася нешта, раз — і гэта ў цябе пад рукой. А так ведаеш, што інструмент на балконе: ну — абыдземся... З экспанатамі, якія я збіраў для музея і якія выкарыстоўваюцца на канцэртах, тэма яшчэ больш балючая. Батлейка, маскі і не толькі — у варшаўскага сябра перахоўваюцца. У Інстытут культуры Беларусі мяне паклікалі яшчэ і з тым, каб я там выставіў сабранае. Запрасілі дызайнера, каб ён усё аформіў. Сталі думаць, як аплаціць яго працу, — і ўсё завісла. У выніку, і там расставіць экспанаты няма дзе, хоць памяшкання пустых поўна. А семінары ж у Інстытуце праводзяцца для тых, хто мае патрэбу ў культуры...

— **Няма стомленасці, расчаравання ад таго, што не ўсё складаецца так, як хацелася б? Вунь, самі прагназуюце, што новыя песні наўрад ці будуць раціраваць у FM-эфіры...**

— Кампазіцыі, якія тут “не ідуць”, шыкоўна прымаюць у Іспаніі ці ў Польшчы. У свеце даўно і па-рознаму працуюць з этнічнай музыкай. І калі ў нас праект Русі “Shuma” прадстаўляюць як нешта незвычайнае, я кажу, што ўжо ў 1979 годзе слухаў па замежным радыё эксперыменты французскіх і англійскіх музыкантаў на стыку фольку з электронікай. Я і сам гэтым цікавіўся, і “Троіца” прайшла праз такое.

Важны дух. Можна рукі апусціць і ў дваццаць, а можна і ў семдзясят працаваць так, як ірландзец Роні Дру. Ён прылятаў на фестываль, выпальваў сігару, граў усё, што ведаў, сяду ў самалёт і ляцеў далей. Думаю, у мяне яшчэ гадоў з дваццаць у запасе маецца. Расчаравання няма, усё роўна будзем рабіць тое, што нам падабаецца. Я быў на адным з выступленняў “Песняроў”, калі яны давалі бясплатны юбілейны канцэрт да 25-годдзя: Палац спорту — бітком. І Мулявін сказаў, што яны будуць граць у той вечар да таго часу, пакуль глядачам не надакучыць. І яны доўга-доўга выконвалі песні, а потым пачалі граць нешта такое з партытурай, да чаго публіка аказалася не гатовая. І людзі, чалавек па дзесяць-пятнаццаць, сталі сыходзіць. А мы так граем увесь час, і Філармонію збіраем...

У кожнага свой крыж

— **Новы трыб’ют “Песнярам” чулі?**

— Чуў. І няхай нешта робяць такога кшталту, не толькі “Песняроў”, хай занурваюцца ў мову, у мелодыі старадаўнія і не толькі.

— **А ўяўляеце, як мог бы выглядаць трыб’ют “Троіцы”?**

— Не. А што, хтосьці зможа рабіць нешта з кампазіцыяй “Мядзведзь”?.. Каб атрымалася, як у гурта “Акапа”, які на трыб’юце “Re: “Песняры” пераспяваў вельмі пасвойму “Каляду”? Усё роўна ў вушах будзе гучаць мулявінскі варыянт. Тады навошта? У работах “Песняроў” сабраны наймагутныя сілы. Што можа даць іх новая апрацоўка? Дый мала ў нас па-сапраўднаму прафесійнага ў музыцы. На венгерскіх фестывалях “Sziget” прыходзіць мільён заявак з усёго свету. У нас жа ёсць “Палац”, “Kriwi” — прычым Вераніка Круглова то тут, то ў Берліне — і “Троіца”. Часам — “Ur’ia”. Затое конкурсаў вакальных — процьма. Я за галаву хапаўся, бачачы, як пад час нейкага фольк-шоу спявачка ў нацыянальным касцюме садзілася на шпагат. Чым кіраваўся рэжысёр, які падобнае прыдумляе?..

Вось глядзіце (Бярэ аркуш паперы і ручку, пачынае рысаваць і каментаваць. — Рэд.) Ёсць такі выраз: “Чалавек нясе свой крыж”. Чалавек

жа павінен быць у цэнтры перакрывавання. Вось зямля — яна ж наша маці, вось дождж, які яе палівае, — наш бацька. А вось я нарадзіўся — я паміж імі. Я павінен стаяць моцна. Калі ў мяне добра з мамай, калі ў мяне добра з татам, нават калі іх ужо няма, але ўсё было добра, то я ўвесь час атрымліваю ад іх сілу, энергію і здароўе. Калі ўсё было дрэнна з татам ці мамай, то канала, бацькоўскага падсілкоўвання, у мяне няма (прыгадайце адразу дзяцей, якія выраслі без бацькоў). І я стаю ўжо не так трывала. У нас ёсць ці былі дзве бабулі і два дзядулі. Калі яны памерлі, а я не ведаю, дзе яны пахаваны, то і родавага падсілкоўвання ў мяне няма. І я наогул ужо ніякавата стаю на зямлі. Дапусцім, у нас усё добра, я ўсё гэтыя кропкі дачыненняў адной лініяй злучаю, і мы атрымліваем тую зорачку, якая вышыта на ўсіх беларускіх ручніках ды поцілках. Гэта родавая зорка, што нас трымае ў жыцці, калі мы са сваімі блізкімі знаходзімся ў добрых адносінах. А ёсць яшчэ родавая зорка маёй жонкі — калі яна гэтка ж гарманічная, то адзін род не будзе “ціснуць” іншы. А ёсць яшчэ зоркі сяціёр, братоў... (Але можа з’явіцца і такая зорка — палюбоўнік ці палюбоўніца, якая ўсё бурчыць і ламае.) У такім простым, у такіх зорчак і закладзена інфармацыя, як правільна жыць. І вось гэтую “зорную карту” потым трэба перадаць сыну, сын перадаць яе ўнуку, і карта стане прырастаць. Але можна ў Маскве набыць дыплом, дзе будзе напісана, што ты — граф, дваранін. Але гэта ўжо не фольк — гэта “жанчына на шпагаце”...

— **Яшчэ два ўдзельнікі “Троіцы” — Юрый Паўлоўскі і Юрый Дзмітрыеў — падзяляюць вашы погляды на творчасць і жыццё наогул? Ёсць такія ансамблі, дзе музыканты церпяць адно аднаго толькі з-за таго, што калектыў іх камерцыйна паспяхова...**

— Дзмітрыеў вырас у беларускамоўнай сям’і. Яго бацька шмат гадоў працаваў на розных пасадах у часопісе “Польмы”. Юра ўвесь у беларускіх каранях і этнасе, ён, мой былы студэнт, БДПУ скончыў як харэограф. Танцаваў у ансамблі “Рэй”, потым паступіў у БДУКІМ, вучыўся там гітарнаму майстэрству, зараз — сам выкладае гітару. Паўлоўскага я ведаў па гурце “Князь Мышкін”, адкуль і запрасіў яго ў “Троіцу”. Ён дапамагаў у стварэнні і выпуску аб’едзюма маіх кніг. Мы ўтрох па пяць тыдняў запар гастралівалі і адно аднаму не назалілі. У кожнага ў “Троіцы”, акрамя творчасці, ёсць свой кавалак працы. У Паўлоўскага гэта Інтэрнэт, у Дзмітрыева — рэчы, звязаныя з тэхнічным абсталяваннем групы. Сварак і высвятленняў адносінаў паміж намі не было, а ўсе важныя рашэнні прымаем звычайным галасаваннем.

— **І напрыканцы — аб вашай другой кнізе “Гарыць свечка ля алтара...”, выдадзенай зусім нядаўна. Што яна з сябе ўяўляе?**

— Першая кніга — “Аўтабаны і менестрэл”, якая выйшла ў 2009 годзе, была цалкам прысвечана гастроллям, падарожжам гурта. У другую ўвайшлі мае... сны, іх расшыфраванні, вершы, складзеныя ў дарозе, трохі прозы, успаміны пра наведванне святых мясцін, запісы, звязаныя з маімі медытацыямі, духоўнымі практыкамі. Ёсць штосьці і аб “Троіцы”, мае думкі пра продкаў, род, сям’ю, Беларусь. Хацелася б, каб тыя, хто прачытае кнігу, задумаліся пра гэта. Мы ў большасці сваёй упэўнены, што дасягнутага дамагліся самі, забываючы пра падмурак, пра “падушку”...

Рэцэнзію на кнігу “Гарыць свечка ля алтара...” і фрагменты з яе чытайце ў наступных нумарах.

Тэатральная плошча

Малая прастора колішній камернай сцэны (а зараз тэатральнага фэа) Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа падалася рэжысёру-пастаноўшчыку спектакля "Гэта усё яна" Аляксандру Марчанку занадта вялікай, таму ён яшчэ больш яе звужаў. Некалькі радюў глядацкіх крэслаў, размешчаных вачол імправізаванай пляцоўкі, быццам наўмысна сціскаюць яе. Тут распавядае сваю гісторыю нябачанаму суразмоўцу галоўнага героя спектакля (Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Таццяна Ліхачова). Гэта гісторыя пра тое, як паміж ёй, маці, і сынам-падлеткам (артыст Раман Салаўёў) вырастае сцяна непаразумення, адчужанасці, нянавісці. Адзін з найбольш яскравых эпізодаў гэтай "халоднай вайны" — "клетка з папугаём", з якога, зрэшты, і пачынаецца спектакль. Гэты прэзент быў набыты матуль для няўдзячнага нашчадка, які яго проста прагнаваў, чым выклікаў такую хвалю абурэння, што ў выніку пацярпела бязвіннае стварэнне: птушку проста вышпунулі з кватэры на пагібель...

кім чынам, маці становіцца дзяўчынай-нефармайкай Тофі, а сын Косцік — Таўэрскім Крумкачом. Спектаклем "Гэта усё яна" тэатр быццам працягвае з'ява пастановак у рэчывы дакументальнага тэатра ("Ліфт" Юліі Чарняўскай, "Пахавайце мяне за плінтусама" паводле Паўла Санаева). На ўзроўні акцёрскага існавання гэта адмаўленне ігры ў поўным сэнсе слова, адсутнасць нават маленькага фальшу (даведчаны артыст тут мусіць вызваліцца ад набўішых асому прыёмаў ды штампай, малады — навучыцца непадрабнаму, падра-

тывах з сынам, лёгкасць і рамантычная ўзнёслаць у віртуальных сцэнах з іх ператварэннямі і трагічнага ўзрушанасць, адчай бязвыходнасці ў фінале, дзе сын — на мяжы самагубства. Яе малады партнёр Раман Салаўёў змог яскрава раскрыць праз маналогі-споведзі сутнасць свайго цыннічнага, жорсткага, але і незабыўнага самотнага, унутрана безбаронага героя з ледзь прыхаванай тугой па блізкай, роднаснай душы. Ён умее маўчаць пад час актыўных дзеянняў сваіх партнёраў па сцэне. Яго маўчанне надзвычай выразнае і змястоўнае. Та-

фармлення спектакля. Мастак Андрэй Жыгур, адзначаны крытыкай за ранейшую работу — "Пахавайце мяне за плінтусама", — прапанаваў у якасці інтэр'ера раменную сетку-панцыр, якая можа атасямлівацца і з клеткай (узгадаем першы эпізод ды фінал, дзе сын параўноўвае сябе з папугайчыкам), і з кратамі, і са шматкамі адзення (адразу прыгадваецца эпізод, у якім сын паласуе нажом бацькаў пінжак) — шматкамі разбуранага свету і жыцця. У віртуальных сцэнах гэтая сетка закрывае людзей ад рэальнага свету, рэальных

Віртуальныя гульні з папугаём і нажом

Пакіньце мяне ў панцыры

Сцяна са спектакля / Фота прайсцэнаўна тэатра

Пэўна ж, гэтыя парасткі азлобленасці, нейкай варажэй зацягасці не маглі ўзраці проста так, без даў прычыны. Раней, відаць, маці не надта непакію лад жыцця Косціка, ягоныя звычкі, унутраны свет. А трывожныя сімптомы ўзніклі даўно, яшчэ пры жыцці яго бацькі. Але той мог жартам звесці на нішто канфлікт, непаразуменне з сынам, маўляў, не трэба хвалявацца: цяжкі ўзрост. Неспадзяваная смерць таты яшчэ больш паўплывала на і без таго халоднага адносіны падлетка з матуль. Прычым непрыязнасць да яе нейкім чынам спалучылася з ягонай азлобленасцю на іншых, па сутнасці — на ўвесь свет.

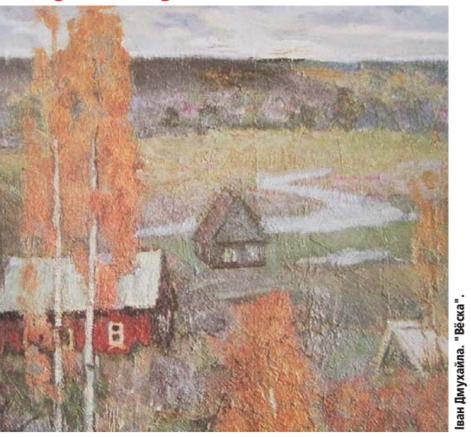
Юрый ІВАНОВСКИЙ, тэатразнаўца, тэатральны крытык

бязнаму пражыванню), на ўзроўні тэксту — ужыванне з'яваў, гутарковай лексікі. Сцэнічны твор — нібы аскепа рэальнасці, якой бы змрочнай, непрыемнай і нават агіднай яна ні здавалася глядачу. Найперш тут даследуецца сямейная праблематыка, складаныя адносіны паміж роднымі ды блізкімі людзьмі, розная мова пакаленняў, асаблівасці паводзін моладзі і падлеткаў. Таццяна Ліхачова ў ролі маці дакладна і ашадна размяркоўвае сябе. Напружаную трымманасць яе героямі на пачатку спектакля змяняе эмацыянальная выбуховасць у далейшых су-

адносінах, ад саміх жа сябе. Удала знойдзены матэрыял пашырае мастацкі аб'ём спектакля, нясе сур'ёзную ідэю, сэнсавую нагрукку, гэта вобраз-сімвал, вобраз-знак. Рэжысёр Аляксандр Марчанка, які ўжо запомніўся па сваёй рабоце ў коласаўцаў, што мела гучны рэзанс, у фінале гэтага спектакля не ставіць кропку. Глядач так і не даведаецца, ці скончыць Косцік жыццё самагубствам. Віртуальныя размовы на новым віткі перапыняе танклявы дзіцячы галасок, які быццам пра штосці нагадае, быццам папярэджвае... У заключэнне хачу дадаць, што п'еса "Гэта усё яна" — першая работа беларускага аўтара Андрэя Іванова, створаная ў 2012 годзе пад час Вялязнай лабараторыі Цэнтра беларускай драматургіі.

Смак паветра

Сэнс метамарфоз — не ў выдумках...

Іван ДМУХАЙЛА, "Віскас"

Неяк з адной з мінулых выставак твораў Івана Дмухайлы мне давалося пачуць словы наведвальніка: "Ад гэтых карцін светла ў вачах, у душы — цёпла, на сэрцы — радасна і не хочацца выходзіць у горад, на вуліцу..."

што пагаварыць ды што ўспомніць наконт творчасці ды нашых старых сямейнабытавых адносін... Вось іду я па выстаўцы, узіраюся ў ягоныя карціны — і сэрца сціскаецца ад успамінаў тых ужо далёкіх дзён, калі я, зусім малады чалавек, разам з Дмухайлам і яго сябрамі Іванам Пушковым, Валянінам Савіцкім, Данілам Парахніем, Міхаілам Плухнікам часта бываў на пленэрах у розных даўняў мясцінах Нёманскага

тэатры. Ён гутарыў з прыродай, давяраючы ёй свае думы ды хваляванні, — і прырода ішла яму насустрач. Гэта і складала тэму палатна, яго жывую душу. І ў гэтым сэнсе ён з'яўляўся па-сапраўднаму духоўным спадкаемцом Вітольда Бялыніцкага-Бірулі і Вітала Цвірка, якія ў свой час падтрымалі яго добрым наказам на дарогу і якім Іван Сямёнавіч быў удзячны ўсё сваё жыццё. Прырода для Дмухайлы, як і для ягоных вялікіх настаўнікаў,

была і храмам, і майстэрняй. Храмам чалавечай душы, адкрытай лёсу і часу. І — майстэрняй вечнага імкнення да дасканаласці. Выстаўка — гэта ўтульны, ціхамірны свет сонечнага летняга поўдня і барвянай восені, казанчай зімы і празнівай вясны, калі, здавалася б, час затрымлівае сваю хладу спецыяльна для таго, каб людзі паспелі заўважыць прыгажосць у розныя поры года. Тым не менш, жанр пейзажа ў Дмухайлы — не такая простая з'ява, як можа падацца на першы погляд: ён мае сваю складаную гісторыю, якая цягам дзесяцігоддзяў папаўнялася новымі пластычнымі канцэптамі, пльынямі, вобразамі, колеравымі, "сюжэтамі" і нават новымі тэхнічнымі прыёмамі.

Хэмінгуэй казаў, што, наведваючы музей, ён многаму навучыўся ў пейзажыста Поля Сезана. Але прызнаваў таксама, што не можа ўцямна, выразна растлумачыць, чаму ж менавіта ён навучыўся. А вось пейзажыст Іван Дмухайла, хачу спадзявацца, нас вучыць многаму. Але і мяне цяжка вызначыць, чаму ж менавіта. Мабыць, ужытковых азначэнняў, якімі мы карыстаемся, як разменнай манеты, недастаткова, каб акрэсліць годнасць нават найлепшых палотнаў. Таму абмяжуюся самымі простымі словамі і скажу: экспазіцыя нагадвае нам, што такое чалавечнае мастацтва, сапраўдны жывапіс, пазізія фарбаў на ўсе густы.

Пачатак з гастролей

Сяргей ЧЫГРЫН / Фота аўтара

Рэжысёр Вікторыя Міхальчык паставіла ў Слоніміскім драматычным тэатры новы спектакль для дзяцей — "Марская нявеста" па п'есе Юрыя Дунаева. У пастаноўцы ўсе падзеі адбываюцца на марскім дне. На сцене юныя гледачы убачаць прыгоды, звязаныя з Марскай Царэўнай, Фелітай, Амфітрытай, Кіліяні і, вядома ж, прыгожымі Мікіткам і Насцяй. Ролі выконваюць артысты тэатра Раман Ваітулевіч, Юлія Чурьла, Надзея Ільчанка, Ірына Ялук, Наталля Шугай, Віталь Спасок. Першымі ж гледачамі новага спектакля будуць не споніміскія дзеці, а гледачы Ружаняў, Карлічэў, Ваўкавыска, Івацвічэў, Воранава і Навагрудка, куды з гастролімі ў кастрычніку завітае Слоніміскі драматычны.

A & B: аўдыя & відэа

Вераснёўскія аўдыя- і відэаробаты айчынных выканаўцаў рэцэнзую разам са спецыяльным карэспандэнтам "К" Алегам Клімавым (В). Лідар гурта "Kriwi" Вераніка КРУГЛОВА (А).

Аўдыя Гурт "Люжан", міні-альбом "ВыяВы"

А.: Вельмі жывая і лёгкая, але пры гэтым складаная мая любімая музыка ў стылях "джаз", "рок", "ф'южн". Добрая музыканты і, адпаведна, аранжыроўкі, нядрэнныя тэксты, увагуле — атрымаўся мілы прадукт. Выдатнае выкананне тэмпераментнай лідар-вакалісткі, ды такое, што хочацца нават падпяваць! Аднак я аматар вачальных пачак, асабліва ў маіх улюбёных жанрах, таму для мяне тут замала спеўнай палітры, нізоў, "мяса". Але "мёртвы" запіс бывае эманільным, таму хацелася б пачуць і убачыць бэнд жывым, і тады ма-

люнак склаўся б, напэўна, больш поўны. В.: Гітарны акустычны склад з перкусіяй, кларнетам і віяланчэлю прае ды спявае лёгка, прасторавую імправізацыйную беларускамоўную (вакал — жаночы) музыку. Есць ва ўсім гэтым харавост, чысціня і нават наўнасць. Але ўсё ж пакуль работа пакідае ўражанне нейкага накіда, да пробы голасу, піра і нот: як у вядомым параўнанні з коткай, якая кранае лапкай ваду, так і тут уяўляецца, што вы-выкананне яшчэ намацаваючы свой кірунак. Яны то ўскладняюцца (трэж нават падпяваць! Аднак я аматар вачальных пачак, асабліва ў маіх улюбёных жанрах, таму для мяне тут замала спеўнай палітры, нізоў, "мяса". Але "мёртвы" запіс бывае эманільным, таму хацелася б пачуць і убачыць бэнд жывым, і тады ма-

тураваць усе гэтыя фанкава-ф'южн-прыджазаваныя экзерсісы, а то так і да какафэнай недалёка. Не рабіць жа яе фішкай? Усё ж такі на лаўры чарговага фрык-калектыву (з інструментальнага пункта гледжання) "Люжан" дакладна не прэтэндуе.

Гурт "Brutto", альбом "Underdog"

А.: Выбачайце, але, як кажуць англічане, гэта не мой кубак гарбаты... Подых "AC/DC" мусіць мець падмурок мегавакалу! А пры ўсёй маёй любові да Сяргея Міхалка, мне складана слухаць яго словы на-паўнанні з коткай, якая кранае лапкай ваду, так і тут уяўляецца, што вы-

на, дый аматараў такой музыкі ў свеце дастаткова. Думаю, альбом будзе мець масавы поспех! А мая рэцэнзія на кар'еру гурта, упэўнена, ніяк не паўплывае... В.: Кампазіцыя "Brutto", якая адкрывае дэбютнік гурта былага ідэолага "Ляпіса Трубяцкога", уяўляе з сябе не што іншае, як гімн. Чаму? Мабыць, таму, пра што спяваецца ў наступных песнях, прычым лідар-вакалістам у іх не заўсёды выступае сам Міхалок. А спяваецца там пра культ цела, фізічнае і маральнае здароўе ды іншыя агульначалавечыя каштоўнасці. Спяваецца па большай частцы так, як мы ўжо практычна адвыклі, слухаючы апошнюю гадоў сем "...Трубяцкога": з сур'ёзнай мінай на твары, але — з дураслівымі тэкстамі. Калі абстра-

гавацца ад таго прэсу як бы вострэсальнага паслы, што быў "на чале" ў творчасці "Ляпіса..." на стыку дзятых гадоў XXI стагоддзя, то Сяргей настолькі заблытаў сваю аўдыторыю (уключаючы музычных экспертаў), што, уяўлялася, забываўся сам. Дзе ён у тэрках "сябецца", дзе звяртаецца да слухача шчыра, а дзе прысутнічае і першае, і другое, разабрацца часам было нялёгка. Ну, акрамя хіба адкрытых агітак, якіх, да майго здзіўлення, у дэзэнім рэлізе наогул няма. А ёсць смешныя і, здаецца, нават самаіра-нічныя "Гіры". Або "Весьляей" — прадчуванне ад будучай сутрэцы з гопнікамі, пра якіх Сяргей у па-ру юнацтва "Ляпіса Трубяцкога" спяваў апасродкавана або ў адкрытую і да якіх, дарэчы, лідара-

"ляпісаў" некалі прылічвалі крытыкі яго творчасці. "Гарэза" — выпадкі, калі сарказм можа быць не "ў болю". Увогуле ж, нечакана.

Гурт "PortMone", альбом "Thou"

А.: Добры, цёплы, якасны альбом! І гатовы сайндрэж да фільма! Любімы мінімалізм, дзе ёсць поліфанія, кантрапункт, дысануючыя гукі, пульс, і гэта усё — музыка, якая не "грузіць", слухаецца лёгка, чапляючы сваёй цыклічнасцю, што вынічае з кампазіцыі "Meeting": нешта такое бахаўскае, толькі замест аргана — акардон, і зусім не стылізацыя! А рэч "The Words" — проста галоўная гукавая дарожка да трэцяй часткі крымінальнай драмы "Бу-

В.: Трыя з акардэаніста, бастэрыста і перкусіяніста, якое з'яўляецца візітоўкай сучаснай беларускай альтэрнатыўнай інструментальнай музыкі. Праект досыць папулярны ў сумежных з нашай краінай дзяржавах, натуральна, у пэўных мелананскіх колах, і, як гэта часцяком адбываецца на радзіме, айчынай шырокай публіцы невядомы, атрымліваючы станоўчыя, а то і захопленыя водгукі толькі з вуснаў калег-авагардыстаў ды адзінаквых артыкулаў рэдкіх спецыялістаў. Загадзя не ігнаруюце альбом. Гэта не творы для абраных, "заумі" тут няма, нават не лабаюся напісаць, што ён мае нядрэнны камерчыны патэнцыял. Напрыклад, пачынаецца работа з кампазіцыі "Meeting": нешта такое бахаўскае, толькі замест аргана — акардон, і зусім не стылізацыя! А рэч "The Words" — проста галоўная гукавая дарожка да трэцяй часткі крымінальнай драмы "Бу-

мер", калі хтосьці зачона яе здымаць: не трэба шукаць іншы прыдатны трэж ці камусці заказваць скразную тэ-му...

Відэа Гурт "Zolki Band", кліп на песню "B.E.Z.R.A.Z.L.I.C.H.I.E. — heta Tradycija"

А.: Мне спадабаліся і кліп, і песня (вельмі добры вакаліст). Пры ўсёй малабюджэтнасці ды не-самавітацкі сюэтнай лініі відэа (выкарыстаны былі разнастайныя клішэ), месдж — зразумелы: корпанне ў сабе, шлях да сабе, развітанне з мінулым і да таго падобнае. Самае галоўнае, на мой

погляд, — усё зроблена не пошла, проста і якасна. Цалкам годны прадукт. В.: Сама песня ў брэскага праекта атрымалася выдатнай — гэты поп-псіхэдэл, вытрыманы ў рок-электроннай стылістыцы, змрочненка-пануры, манатонна-рэзкаваты хіт для сваіх і ўсюдысісных музычных крытыкаў. Візуалізаваць яго вырашылі, натуральна, у чорна-белых тонах, не пакінуўшы героя кліпа ніякіх шанцаў на шчаслівы зыход. Андрэіна — ва ўзросце да трыццаці гадоў — адбюджэтнасці ды не-самавітацкі сюэтнай лініі відэа (выкарыстаны былі разнастайныя клішэ), месдж — зразумелы: корпанне ў сабе, шлях да сабе, развітанне з мінулым і да таго падобнае. Самае галоўнае, на мой

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Лічыцца, што цяпер музей, акрамя выканання асноўных функцый, павінен яшчэ і забаўляць. І я ўжо ведаю ды бачу, што музеі ператвараюцца ў арганізацыі па забеспячэнні вольнага часу, перасякаючы рысу, за якой пачынаецца клуб. Так, мы ў сябе праводзім дні нараджэння, а гэта значыць, што і нам даводзіцца балансаваць на мяжы "асвета/атракцыён", але мы выразна разумеем: на чале ўсяго павінен знаходзіцца экспанат. Калі яго няма, дык гэта забаўлянка чыстай вады, і зусім не выхаванне культуры. А інтэрактыў — гэта ж яшчэ і зносіны. Ад таго, як яны выбудаваны, як сфарміраваны візуальны шэраг, і залежыць настрой дзіцяці, яго рэакцыя. Ведаецца, якая найвышэйшая ўзнагарода для нас? Калі чатырохгодка, доўга праседзеўшы ля гадзінніка, пытаецца, чаму ён не ідзе. Яму тлумачаць, што гадзіннік пражыў сваё жыццё, а дзіця прасіць: "Зрабіце, калі ласка, так, каб ён ішоў, калі я ў наступным годзе да вас прыеду!.." Вось што такое інтэрактыў, адукацыйнае асяроддзе, уменне размаўляць з дзіцем і ўменне яго чуць... А калі кажуць, што чалавек музіць сябе пачуваць у музеі прывольна, я папраўляю: не прывольна, а — камфортна. Тады наведвальнік прыйдзе зноў...

І ёсць каму прыходзіць. Патэнцыйна. Як прызналася спадарыня Андрэева, на жаль, не ўсе палачане ведаюць, што ў іхнім горадзе існуе Дзіцячы музей, а турфірмы не ўключаюць яго наведанне ў маршруты, аддаючы перавагу больш выставачным, раскручаным і вядомым аб'ектам. Не стае ўсё ж такі нейкай "заманухі" для недасведчаных...

Каментарый
Аляксандра Дамарода:

— Канцэпцыя мне спадабалася, ідэя ментальна добрая, але на практыцы, як бачыцца, патрэбна аптымізацыя некаторых рэчаў. Патлумачу сваё бачанне. Мы жывём у вельмі прагматычны час. Людзям, каб іх кудысьці прывабіць, патрэбна надзвычай зразумела, пераканана і яскрава растлумачыць, што гэта за месца, чаму туды трэба абавязкова трапіць. Пра што падумае дарослы чалавек, калі дзесьці сустрагне назву "Дзіцячы музей"? Пра тое, што, прыйшоўшы ў яго, убачыць рэчы з уласнага дзяцінства: буквары, ваўчок, ляльку-невяляшку, паравозік, салдацікаў... І ён прыходзіць, а нічога такога няма. Госць расчараваны, і дзяцей сваіх не прывядзе сюды... Прынамсі, мне бачыцца гэта менавіта такім чынам. Таму скарэктаваць, удакладніць падачу звестак пра музей і рэкламаваць установу як мага

Ці ўсё мае ісці па плане?

Полацк: горад — вялікі, праблемы — тыповыя

Наш "інсайдар" у Полацку — Аляксандр ДАМАРОД, бізнесмен

больш — не такая ўжо цяжка вырашальныя задачы, тым больш, калі на чале ўстановы, як мы пабачылі тут, — чалавек, які хвалюецца за сваю справу, ведае яе, цікавіцца на працоўкамі ў галіне. Прафесіянал, словам...

Грант прыцягне навучэнцаў?

Прафесіяналаў мы сустралі і ў Раённым цэнтры рамёстваў і народных культур, які 24 кастрычніка будзе адзначаць сваё 20-годдзе. Дый цяпер яго залы вабяць эксклюзівам. У дзень нашага візіту ў Вялікай зале экспанавалася фотавыстаўка, а ў Малой можна было паглядзець на інтэр'ерных лялек з тэкстылю.

Густоная экспазіцыя Дзіцячага музея.

— У нашай установе займаюцца мастацкай апрацоўкай саломкі, ткацтвам, лапківым шыццём і выцінанкай. Платныя майстар-класы па гэтых промыслах праводзяць кваліфікаваныя спецыялісты, — патлумачыла дырэктар Вольга ШАРКЕВІЧ. — Але, хоць лета было для нас вельмі насычаным ад наплыву турыстаў, цікавасць да традыцыйных рамёстваў у цяперашняга пакалення падае. Захаваннем апошніх займаюцца нешматлікі энтузіясты. Маладыя людзі могуць вожак і ахаць пры наведанні Цэнтра ў складзе экскурсій, але самі чаму-небудзь вучыцца не ідуць. Не так даўно мы давалі аб'яву ў мясцовай газеце аб наборы на розныя курсы, дык адгукнуліся — адзінкі... Таму

сёння полацкая зямля высілілася, напрыклад, на разьбяроў па дрэве. Мы спрабуем неяк паўплываць на сітуацыю, удзельнічаем у грантавых праектах, распрацаваўшы трохдзённы пленэр "Манументальная драўляная скульптура на полацкай зямлі". Калі выйграем грант, можа, людзі — майстры не з Полацка ды забытыя полацкія і аматары — пацягнуцца? Але катастрофічным становішча ў сферы рамёстваў у Беларусі я не назвала б, тым не менш...

Гаворачы аб калектывах, што працуюць пры Цэнтры, Вольга Анатольеўна асабліва акцэнтуюе ўвагу на двух — народным ансамблі беларускай песні і музыкі "Полацкія россыпы" і народным клубе лапківага шыцця "Рошва", вырабы якога ка-

рыстаюцца прызнаннем і за мяжой. У ЦРІНК ладзяцца імпрэзы яўрэйскай, украінскай, армянскай і азербайджанскай дыяспар. Мараць жа тут набыць нажны ганчарны круг. Аднак нашы дзяржаўныя прадпрыемствы прапануюць толькі электрычныя, а ў Цэнтры не хочуць парушаць сакральную аўтэнтычнасць працэсу вырабу такім станком...

Таксама дырэктар усё ж прызнаецца, што ёй хацелася б перасяліць падраздзяленні ўстановы ў памяшканне большай плошчы. "Цеснавата, — уздыхае яна. — Учора быў канцэрт "Полацкіх россыпаў", дык зала, дзе ён праходзіў, змяшчае пяцьдзясят чалавек, а прыйшло б больш... Даводзіцца і сетку раскладаць вар'іраваць так, каб не сутыкаліся заняты калектываў". Самой жа ўстанове, нават пры беглым поглядзе на яе... Правільна, рамонт не перашкодзіў бы. Балазе ў некаторых пакоях нешта такое і адбываецца...

Напрыканцы ж гутаркі Вольга Шаркевіч, вытрымаўшы паўзу ў некалькі секунд, наважылася на яшчэ адну адкрытасць.

— Можа, мне і не варта пра гэта казаць, — прамаўляе яна і, узважаючы кожнае слова, працягвае, — але я часам задумваюся аб тым, а ці так ужо патрэбны ўсім без выключэння ўстановам культуры план платных паслуг. Хай дзіця купіць сабе лішнюю цукерку, а да нас прыйдзе за проста так, і, быць можа, у ім працнецца цікавасць да рамёстваў, яно навучыцца таму, што мы прапануем?.. Так, мы жывём у няпросты, з эканамічнага пункта гледжання, час, але ў Савецкім Саюзе (гэта маё асабістае меркаванне) быў больш правільны падыход: каб наведанне самых розных гурткоў і секцый было бясплатным. Бо зараз мама прыходзіць з дзіцем, даведваецца, што майстар-класы ў нас платныя, разварочваецца — і яны сыходзяць назаўжды. І яе разумеемо...

Каментарый
Аляксандра Дамарода:

— Прытым што Цэнтр спецыялізуецца на традыцыйных рамёствах, я прапанаваў бы паспрабаваць развіваць у ім і сучасныя віды мастацтва, напрыклад, квілінг. Магчыма, яны

Работы Васіля Сілкова.

На людным месцы

Мелодыі Палесся ў дрэве

У выставачнай зале Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці працуе выстаўка разьбы па дрэве "Чароўная мелодыя Палесся". Аўтары работ — вядомыя гомельскія майстры Васіль Сілкоў, які прадставіў свае дэкаратыўныя вазы, і Валерый Казлоўскі (станковыя скульптуры).

ГОМЕЛЬ

Творы выкананы з драўніны трывалых і рэдкіх парод. Мудрагелістая пластыка дрэва, падкрэсленая фантазіяй і майстэрствам разьбяроў, дазваляе аўтарам ствараць незвычайныя кампазіцыі. А крыніцай натхнення служыць часам "выпадковы" кавалак драўніны, які, ва ўспрыманні мастака, выпраменьвае нешта жывое і каштоўнае для творцы.

Кожнаму аўтару ўласцівы свой, індывідуальны, стыль працы. Урэшце, абодва творцы — масцітыя майстры. Скульптар Валерый

Казлоўскі не толькі мае ў сваім актыве дзесяцігоддзі выставачнага ды выкладчыцкага стажу, але і знаёмы гледачам па манументальных работах з дрэва, каменя, мармуру ды граніту, якія арганічна ўпісаліся ў гарадскі і паркавы асяродак многіх куткоў Беларусі. А ў 2001 годзе ў Казлоўскага адбылася адметная выстаўка адной карціны — Іверскага абраза Божай Маці, створанага ва ўнікальнай тэхніцы з бяросты.

Народны майстар Васіль Сілкоў — удзельнік і дыпламант шматлікіх абласных, рэспубліканскіх, міжнародных выставак і фестываляў. Неаднойчы яму даводзілася ўдзельнічаць у рэспубліканскіх пленэрах разьбяроў-манументалістаў. А работы майстра знаходзяцца ў прыватных калекцыях Італіі, Францыі, Германіі і, зразумела, Беларусі.

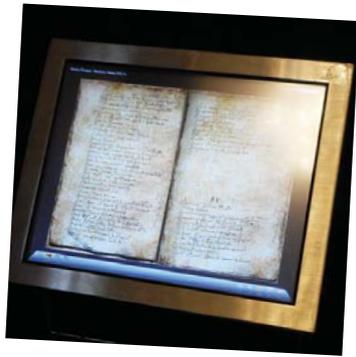
Ірына ГЛУШЭЦ, загадчык аддзела народнай традыцыйнай культуры Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці

Творы Валерыя Казлоўскага.

У ЦІРНК даволі абмежаваныя плошчы.

Інфармацыйнае табло ў бібліятэцы
Музея кнігадрукавання.

прыцягнулі б увагу моладзі. Будынак малы для таго, каб рэалізоўваць у ім буйныя праекты, як і зусім невялікая выставачная зала, пакойчыкі, дзе сяк-так тудыця майстры... Нават забыўшыся на тое, што паслугі для насельніцтва платныя, я б падумаў, ці аддаваць сваё дзіця сюды: па прычыне такой "ушчыльненасці". Ну а тое, што ў Цэнтры імкнуцца падтрымліваць старыя, спрадвечныя традыцыі, — выдатна!..

...Справа рук саміх музейшчыкаў

Полацкі Музей беларускага кнігадрукавання — тое месца, дзе спрадвечнага амаль тысяча квадратных метраў. Гэта той брэнд, тая полацкая слава, з якой у абавязковым парадку знаёмяць арганізаваных гасцей горада. А неарганізаваныя разам з імі ды мясцовымі кожныя выхадныя выстройваюцца ў чаргу да касы, каб трапіць у адзіны ў краіне музей, які распавядае пра гэтую тэматыку ў поўным аб'ёме. У будні, як і ў любой іншай аналагічнай установе, людзей тут крыху менш, але выпадковых наведвальнікаў амаль не бывае.

— Налета нам споўніцца 25 гадоў, — кажа загадчык філіяла "Музей беларускага кнігадрукавання" Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Алена ШУМОВІЧ. — Экспазіцыя за гэты час кардынальна не змянілася. Папаўняецца яна ў асноўным за кошт сучасных выданняў, а вялікая калекцыя айчынных кніг 1930 — 1950-х паступіла з абменнага фонду Нацыянальнай бібліятэкі. Бывае, рарытэты дораць мецэнаты. Але, самі разумееце, для таго, каб самім набыць нешта вартае, што мае гістарычную каштоўнасць, патрэбны адпаведныя фінансы...

Да праблемных момантаў у дзейнасці музея Алена Уладзіміраўна адносіць прылеглую да яго тэрыторыю: панадворак з відам на раку Палату трэба для пачатку абгародзіць, каб адвадзіць адсюль людзей з сабакамі і не заўжды адэкватныя кампаніі. (Праектныя работы па акультурванні ўжо, даведаліся мы, нібыта вядуцца.) А адной "засадай"

Прымузейную тэрыторыю ў Музеі кнігадрукавання хацелі б абгародзіць, каб увесці ў свой ужывак.

Праблемы кінатэатра "Радзіма" навідавоку.

стала менш. На месцы кафэ, якое гандлявала, у тым ліку, і алкагольнымі напоймі ды было размешчана ў будынку музея, з нядаўніх часоў функцыянуе бар, які прапануе Wi-Fi і вадкасці без утрымання спірту. Сярод хай-тэк-навінак музея — інфакіёск ды інфармацыйнае табло, усталяванае ў Музеі-бібліятэцы Сімяона Полацкага, што месціцца ў будынку МБК.

Адна ж рэч, якая адносіцца да ўстановы, выклікала ў нас з "інсайдарам" здзіўленне. У музейнай справе існуе такое паняцце, як "план камплектавання". Дык вось, паводле апошняга сёлета ў фонд новых паступленняў МБК сіламі яго супрацоўнікаў павінна быць здадзена 420 музейных прадметаў. Гэта можа быць любая беларуская друкаваная прадукцыя, якая ўяўляе цікавасць для ўстановы, дапусцім, у якасці пастаяннага або выставачнага экспаната, прыдатна для музейна-педагагічных заняткаў... Адпаведна, пяць чалавек (у нашым

выпадку) абавязаны падзяліць між сабой гэтыя чатыры сотні адзінак ды забяспечыць іх здабычу, выканаўшы і асабісты план. На пытанне, якое было гатова сарвацца ў мяне з вуснаў, прагучаў апераджальны адказ: "На сапраўды неабходныя музею прадметы фондава-закупачная камісія можа выдаткаваць грошы. А так... Многае вырашаюць сувязі". Дзеяслоў "абалдзець" я выключыў з нядаўніх часоў са свайго лексіону, а таму — век жыві, век здзіўляйся... Ледзь не забыўся: норма такога камплектавання павялічваецца штогод. "Гэта не праблема", — запэўніла нас спадарыня Шумовіч. Ды мне падумалася: пакуль ці наогул?..

Каментарый
Аляксандра Дамарода:

— Гэта мой улюбёны музей. Я ганаруся, што ён знаходзіцца ў нашым горадзе. Прыводжу сюды сваіх замежных сяброў — яны заўсёды застаюцца ў захваленні. Магу масу самых прыгожых

слоў сказаць на яго адрас. З "мінусаў" я б адзначыў не тое, што адносіцца менавіта да яго, а да многіх і многіх музеяў наогул: адстунасць схільнасці да трансфармацыі. Каб мясцовым жытхам было цікава зноў і зноў прыходзіць ва ўстанову, яна павінна быць мабільнай, экспазіцыі мусяць змяняцца "кардынальна": можна ж і тое, што ўжо прадстаўлена, перамясціць, пераставіць па-іншаму, зрабіўшы акцэнт у тых жа рэчах на іншым.

Адзенне рамантуюць, а кінатэатр?..

А дырэктар кінавідэацэнтра "Радзіма" Феактыст ФЯДОТАЎ не стаў чакаць, пакуль мы пачнём у яго выпытваць аб набалелым (гледзячы звонку і знутры на адзіны ў Полацку кінатэатр, разумееш, што "са здароўем" у будынка — не вельмі), і сам загаварыў пра тое, што яго турбуе ў працы ўстановы.

— Здавалася б, і памеры будынка, і яго размяшчэнне сведчаць на карысць таго, каб быць тут цэнтру культурнага жыцця, — з хваляваннем прамаўляе Феактыст Фёдаравіч. — Але ў сувязі з тым, што капітальны рамонт, мякка кажучы, зацягваецца, пра падобнае і гаворкі ісці не можа. Ужо больш за дваццаць гадоў частка плошчаў "Радзімы" знаходзіцца ў аварыйным стане. Мы з'яўляемся камунальным унітарным прадпрыемствам, мы не структурнае падраздзяленне аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама, на хлеб зарабляем самі. Напрыканцы 2009 года аблвыканкам выдзеліў нам 600 мільёнаў рублёў на абследаванне, праект, тэндэр і самі работы. Функцыі заказчыка мы ўзялі на сябе, нанялі будаўнікоў, і да саквіка 2010-га дах — наша асноўная праблема — быў адрамантаваны. Пасля гэтага функцыі заказчыка мы перадалі УКБ, тое правяло свой тэндэр, які выйграла вядомая ў горадзе фірма. І далей яна толькі ламала, а не рамантавала. Сёлета яе будаўнікі ўсяго толькі знеслі плот, які агароджаў кінатэатр. І цяпер атрымліваецца вось што: малую залу да канца года можна яшчэ паспрабаваць адрамантаваць (было б толькі каму), але для выканання іншых работ з-за нарматывных нюансаў трэба зноўку рабіць праект, праводзіць экспертызу і гэтак далей...

Але, нягледзячы ні на што, ва ўмовах капітальнага рамонт кінатэатра "Радзіма" паспяхова выконвае пастаўлены перад ім задачы, а менавіта — план платных паслуг (у жніўні было зароблена 112 мільёнаў рублёў). Кінавідэацэнтр абслугоўвае чатырнаццаць аграгарадкаў раёна, адзін раз на тыдзень дэманструючы там фільмы. У будынку ёсць

гульнявыя аўтаматы, відэазала (для яе і Вялікай залы набыта сучасная апаратура); "для тых, каму за 30", прапануецца танцавальны гурток; праходзяць дыскатэкі для школьнікаў, канцэрты; у цёплы час года на вуліцу выносяць батут. Плошчы здаюцца ў арэнду: ва ўстанове працуюць пункт рамонт адзення, бар. Маглі б з'явіцца і дзіцячае кафэ з пакоем для гульні... —

Рэкламуем сваю дзейнасць, — дзеліцца дырэктар. — Праўда, часам гэта выходзіць нам бокам. Раней анансавалі кінафільмы на вялікім стэндзе, што стаіць на адной з вуліц, але пасля таго, як у гарадской газеце была апублікавана скарга мясцовай жытхаркі — маўляў, афіша мае непрыябны выгляд, — нам прапанавалі прыбраць апошнюю. У чым была "непрыябнасць", для мяне да гэтага часу застаецца загадкай...

Словам, працаўнікі "Полацкай кінавідэацэнткі" праз побытавыя абставіны не сумуюць, а творча "адцягваюцца" ў праектах, як арганізаваны імі конкурс аматарскіх фільмаў імя Юрыя Тарыча "Я здымаю кіно".

Каментарый
Аляксандра Дамарода:

— Разважачы лагічна, я не магу сабе адказаць на пытанне, чаму не знаходзяцца рычагі ўплыву, з дапамогай якіх можна было б вырашыць праблему капітальнага рамонт "Радзімы". Прывесці б кінатэатр у парадак, пры той згуртаванасці калектыву, які ў ім працуе і які нават у сённяшніх рэаліях нараджае ідэі, — і горад атрымае сапраўдны культурна-забаўляльны цэнтр. Прыкметы яго ёсць ужо і цяпер, але... Страшнавата неяк сюды заходзіць.

Вядома, не тое каб, але...

Мне цяжка штоосьці дадаць да тых станоўчых і крытычных заявак, выказаных на адрас устаноў культуры, дзе мы пабывалі, маім правадніком па горадзе. Полацк жа насамрэч — прыгожы, вялікі, сучасны, імклівы. Фантастычны Музей беларускага кнігадрукавання, у якім занурваешся ў нашу гісторыю, кінатэатр "Радзіма", што можа стаць для палачан ды гасцей горада цэнтрам прыцягнення, майстар-класы ў Цэнтры рамёстваў і народных культур, пакліканыя захоўваць ды рухаць у будучыню беларускае мастацтва і традыцыі, але на якія бацькі не заўжды жадаюць выдаткаваць не такія і вялікія грошы. Дзіцячы музей, дзе я сапраўды на гадзіну адчуў сябе дзіцем, якому хацелася задаваць і задаваць пытанні, атрымліваючы на іх адказы... Вось так і жывём: "з аднаго боку...", але з іншага..."

Фота аўтара
К

"Каб у беларускім песенным фальклоры не было нічога іншага, апрача вясельных песень, і тады былі б усе падставы сказаць, што ён адносіцца да самых багатых у свеце", — так сцвярджаюць знаўцы фальклору. Пра вясельныя песні шмат ведаюць спявачкі народнага фальклорнага калектыву "Горскія харашухі" з вёскі Горы, што на Краснапольшчыне. Ведаюць і спяваюць — на вясельях, на розных мерапрыемствах, якія ладзяць установы культуры.

КРАСНАПОЛЬШЧЫНА

Як апавядае адна са старэйшых спявачак ансамбля Вера Картузова (ёй 73 гады), іх спявалі на ўсіх этапах абраду. Вясельле давала чалавеку магчымасць выказаць у песнях

Песні аднаго ансамбля

Т Э К С Т

Валянціна МАРЧАНКА, мастацкі кіраўнік народнага фальклорнага калектыву "Горскія харашухі" Краснапольскага раёна

шмат чаго, чым жыла, чаму радавалася і чым пакутвала яго душа...

Лідзія Магілеўцава, салістка ансамбля "Горскія харашухі", якой 76 гадоў, з часоў сваёй маладосці памятае вось такія, поўныя лірычнасці і прыгажосці песні, што суправаджалі прыезд жаніха да нявесты:

Ой, з поля, з поля ветры дзьмуць,
З чужой стараны госці йдуць.
Ніхто тых гасцей не пазнаў,
Ніхто ў хатачку не пазваў.
Адна Ганначка пазнала,
Гасцей у хатачку пазвала...

А калі пасля вячання маладоў адвозілі ў дом жаніха, песня пыталася:

...Ці не залятала наша курачка
ў госці к вам?
Хоць не залятала, хоць
залятала — няхай вам...

Вясельныя песні ў выкананні "Горскіх харашух" гучаць то бадзёра, то пранізліва, для чуллівай душы яны ствараюць адпаведны этап вясельля настрой. У іх тэкстах — шмат прыгажосці і глыбокага сэнсу. Да прыкладу, гэтай песняй маладая развітваецца з татачкам:

Не стой, татачка, далёка,
Не стой, родненькі, далёка,
А стань, татачка, блізьняка:
Пакланься табе нізенька!
Ой, нізка-нізка, ды ў ножкі,

У чырвонья сапахкі.

Коскаю зямельку усяляю,
Слёзкамі ножачкі абаллю...

А гэты твор не азмрочваюць матывы тугі і смутку, выкліканыя развітаннем нявесты з "дзівочынай", з "пагуляннейкам" у дзівочай волі, з сяброўкамі, з родным домам:

Зыбнула морачка, зыбнула,
Там наша Ганначка ўтанула.
На ратун мамачку гукнула:
— Ой, ратуй, ратуй, мамачка!
— Давай, дачушка, ручкі мне!
— Не дам, мамачка, не днае.

...Зыбнула морачка, зыбнула,
Там наша Ганначка ўтанула.
На ратун Ясечка гукнула:
— Ой, ратуй, ратуй, Ясечка!
— Давай, Ганначка, ручку мне!
— Ой, на, Ясечка, хоць і дзве!..

Жартоўныя песні дапамагалі стварыць вясельную атмасферу, выйлялі здольнасць да самакрытыкі, любоў да трапнага, жывога і дасціпнага слова, да мудрага, здоровага смеху. Жартавалі нават над жані-

хом і паджанішнікам. Лідзія Еўдакіменка, яшчэ адна з "...Харашух", прыгадала, як гэта рабілася на яе радзіме, у вёсцы Стайкі, што таксама на Краснапольшчыне:

...Ой, то ні конічак — цялёнак,
Ой, то ні жаніх — дзіцёнак...
Пра паджанішніка жартавалі ў Стайках так:

Паджанішнічак — нямыты,
Пасадыце яго ў карыта.
Памыйце яго кісялята,
Схвайце яго пад плятнём,
Накрыйце яго лапухом...

Вось як спявалі і радаваліся ў нашых вёсках на вясельях. Не забыты гэтыя песні і сёння. Каля двух дзясяткаў іх захоўваюць ды папулярныя спявачкі з народнага фальклорнага калектыву "Горскія харашухі" ды іх паслядоўнікі толькі ў вёсцы Горы. Думаецца, а колькі ж яшчэ рассыпана пацеркамі па розных кутках Краснапольшчыны такой прыгожай вясельнай лірыкі!..

Тактыка культурнага развіцця

Чым здзіўлялі калег?

Досвед і навінкі на сваім прафесійным "фронце" на Гомельшчыне прадстаўляе адзел бібліятэчнага маркетынгу Светлагорскай раённай бібліятэкі.

Раённая бібліятэчная сістэма невыпадкова лічыцца школай перадавога досведу на Гомельшчыне. З інавацыйнай дзейнасцю светлагорскіх бібліятэкараў знаёміліся супрацоўнікі бібліятэчных устаноў не толькі розных рэгіёнаў Беларусі, але і Белградскай вобласці Расіі.

Да прыкладу, магілёўскіх спецыялістаў уразіў высокі ўзровень аўтаматызацыі абслугоўвання чытачоў у нашых бібліятэках, выкарыстанне віртуальных даведачных службаў, рэсурсаў Нацыянальнай і Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі, электронных баз даных. А яшчэ, натуральна, зацікавілі разнастайныя праекты ды рэкламныя акцыі, якія па новых метадыках далучаюць чытачоў рознага ўзросту да кнігі і чытання.

На сустрэчы з магілёўскімі калегамі мы прадэманстравалі ім відэафільм, зняты пад час "Ночы бібліятэж". Названая акцыя ладзілася ў верасні ў Дзіцячай бібліятэцы № 3 светлагорскага мікрараёна "Маладзёжны". Цягам свята кожны мог паўдзельнічаць у начным букросінгу "Чытай пад зорным небам", у арт-сесіі "Зорныя татушкі", у гульнях ды конкурсах... Да таго ж, у гэты дзень у бібліятэцы працаваў своеасаблівы "жывы" куток — выстаўка жывёл са Светлагорскага экалагічна-біялагічнага цэнтру. Радасці дзяцей, якія мелі магчымасць патрымаць на руках трусаў ды хамячоў, не было межаў...

Магілёўскіх спецыялістаў уразіў высокі ўзровень аўтаматызацыі абслугоўвання чытачоў у нашых бібліятэках, выкарыстанне віртуальных даведачных службаў, рэсурсаў, электронных баз даных. А яшчэ — цікавыя праекты ды рэкламныя акцыі, якія па новых метадыках далучаюць чытачоў рознага ўзросту да кнігі і чытання.

А ў асобнай зале ў гэты час была зладжана праграма для дарослых. У прыватнасці, кожны ахвотны мог паспрабаваць свае сілы ў спевах пад караоке, паглядзець на старадаўнія рэчы ў "Бабульчыным пакоі" ды атрымаць рэцэпты жыццёвай мудрасці ад сталых чытачоў... Яшчэ, тут жа, можна было паўзірацца ў "Парад чайных генералаў" — так называлася выстаўка самавараў і чайных сервізаў, на якой усіх наведвальнікаў частавалі гарачымі блінамі... Дарэчы, на бульбяных блінцы — драпікі — запрашалі і ў Бульбяной гасцёўні, што працавала побач... Прычым кожны не толькі каштаваў смачныя бульбяныя стравы беларускай нацыянальнай кухні, але і атрымліваў іх рэцэпты...

Валіяціна РАСОШАНКА, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Светлагорскай раённай бібліятэкі
На здымку: пад час сустрэчы з калегамі з нашай Магілёўшчыны і расійскай Смаленшчыны.

"Краязнаўчыя хвілінкі" — аўтарская перадача настаўніцы беларускай мовы і літаратуры Наталлі ПЛАКСА на Нясвіжскім раённым радыё. Жывучы ў вёсцы і працуючы ў сельскай школе, Наталля Васільеўна вядзе і культурны пошук цягам пяці гадоў. Мы пацікавіліся, ці складалася з некалькіх соцень "...Хвілінак" своеасаблівае рэтра-выбранае, якое можна было б паслухаць або разгарнуць, паставіць на паліцы бібліятэкі. Але гаворка пачалася з іншага.

— Пераважная аўдыторыя — сельскія жыхары, і я даражу гэтым, бо краязнаўства, нясвіжанаўства ідзе з глыбіні. Але рада засведчыць і тое, што перадачу слухае і горад, інтэлігенцыя — напрыклад, дактары (сярод іх — шмат прыхільнікаў). Распавед пра сваё, роднае, лічу, — запатрабаваная тэма. Трэба мець на ўвазе і такі момант: праграма раённага радыё — пераважна інфармацыйная, таму "...Хвілінкі" ажыццяўляюць эфір. А сёння ў мясцовай радыёсетцы — прыемныя навацыі: цяпер мае перадачы могуць слухаць і жыхары суседніх раёнаў: Стаўцоўскага, Клецкага, Капыльскага. Словам, аўдыторыя значна пашырылася, я маю водгукі з такога "замежжа".

шы дзеці, як адгукаюцца на тваю ідэю, калі ім гэта цікава! Ім не толькі радыёэфір — якое хочаш тэлешоу пад сілу! І не абы пра што, а — пра адвечныя каштоўнасці...

— А якія "...Хвілінкі" трымаеце ў памяці як найдаражэйшыя?

— Найперш — усё тое, што мне перададзена з маміных вуснаў. Ад мамы, Вольгі Андрэеўны, з дому Гацілаў, я навучылася любіць і цаніць сваё, роднае. "...Хвілінак", сабраных з маміных успамінаў, з яе, так бы мовіць, вуснай гісторыі, сёння ўжо не адзін дзясятка. Я называю гэта "маміным краязнаўствам". Тут не толькі яркі эпізод, крупінікі-россыпы з памяці, але і добрае смачнае слоўка, і прыказка-прымаўка, і песня, і назіранне, і роздум. Я любіла маму паслухаць, была яе ўдзячнай слухачкай. Як і тату, дарэчы, вясковага майстра, чалавека, які заўжды цёрся "ў людзях" і пашыраў геаграфію сямейнага досведу, бо "маміна краязнаўства" — гэта Малева і ваколіцы, а татава — больш на поўдзень, дзе Асмолава, Лань, Кіркаўшчына. Шкада, не ўсё даслухала, шмат не распытала... Кажу дзецям, каб не паўтаралі памылка, як мага больш запісалі ад бацькоў, бабуляў іх цікавыя гісторыі, успаміны, вялі сямейны дзённік...

— Ці шмат на Нясвіжчыне людзей "у краязнаўстве"?

— О, тут пытанне — "тры ў адным"! Пачну з першага: хто ў краязнаўстве? Калі па колькасці,

быць разам, навідавоку. Збірацца, прымаць рашэнні, мець сваю стратэгію, праграму дзеянняў. Што да заахвочвання, я не бачу пакуль, каб нехта збоку ці, скажам, з уладных структур нас падбадзёрваў або заахвочваў. Але задаволена тым, што сёння маю такую трыбуну: правядзенне раз на тыдзень краязнаўчых перадач. Лічу, мы самі павінны больш варушыцца, спадзявацца на свае сілы, шукаць сродкі, наладжваць стасункі, кантактаваць з прэсай.

— А вам не хацелася самой стварыць тое ж бюро, таварыства ці нешта падобнае на Нясвіжчыне?

— Грамадская зацікаўленасць ёсць, і даволі шырокая. І тут пачатак зроблены. Сабраны рэдацыйны партфель краязнаўчага выдання, вярстаецца першы нумар. Магу сказаць, што гэта будзе адметны ды змястоўны часопіс, арыентаваны на этнаграфічна-гістарычны каштоўнасці ў ваколіцах Нясвіжа і памежжа, якія часам засланяе палацавы бляск. Цяпер шукаем сродкі на друк. Патрэбны спонсары і рэкламадаўцы. А будзе сваё выданне — з'явіцца і "краязнаўчае бюро"! Першы нумар, спадзяюся, выйдзе сёлета.

— А якімі рубрыкамі, матэрыяламі вы хацелі б прыцягнуць рэкламадаўцаў як крыніцу фінансавання?

— Мяркую, зацікавіць павінна сама актуальнасць нашай канцэпцыі: айчызнаўства, патрыёты-

можна калекцыянаваць словы, вартыя сучаснага менеджменту!..

— Гэта так! Адзін прыклад, дару яго нашым абутнікам. Паўгода таму расказала слухачам пра капылок — чуецца, слоўка якое! Гэта было цэлае даследаванне ў рамках трох-пяці хвілін. Дык вось, "Капылок" — вельмі годная назва для аб'екта прадпрыемства, аб'яднання, крамы, кампаніі і г.д. Бярыце, карыстайце!.. Аднойчы да мяне звярнулася прафарганізацыя прадпрыемства: дапамагчы добрай назвай іхняму вакальнаму ансамблю. Прапанавала некалькі варыянтаў. І гэта сведчыць, што з кожным годам будзе заяўляць пра сябе практычнае краязнаўства. Развіццё рэгіянальнай эканомікі з большай геаграфічнай ды этнакультурнай самапазнавальнасцю, самабытным ідэнтытэтам стымулюе і мясцовы "гонар", і ролю краязнаўчай дасведчанасці. Я не кажу пра турызм — гэта асобная тэма, дзе мясцовы каларыт, самабытнасць былі і застаюцца бяспройгрышнай фішкай. Вось прыязджае турыст падарозе ў Нясвіж на станцыю "Гарадзея" — і на прывакзальнай плошчы бачыць "супермаркет" пад назвай "Современник". Гэта добра? Па-першае, ігнаруецца моўны элемент, па-другое — безаблічна недарэчная назва. Краязнаўцы прапанавалі б не менш за дзясятка арыгінальных

Людзі "ў краязнаўстве"

— У вас голас — адметны, яго лёгка пазнаць, чытаецца тэкст па-мастацку, вашы інтанацыі — артыстычныя, не дыктарскія. Сталыя слухачы памятаюць і ваш прыгожы спеў: заспяваць у студыі — гэта ж поўны "нестандарт"! А яшчэ — выключная літаратурная мова. Не пабаюся сказаць, ваш голас — своеасаблівы брэнд: вы агучваеце культурна-гістарычную хроніку...

— Бывае, і ў горадзе ці на вясковых вуліцах рэагуюць на голас, пытаюцца, ці не я гэта... Але голас — толькі інструмент, выкананне, а шчырую я над тэкстам, факталогіяй, зместам, каб было што чытаць. Нашы продкі пакінулі нам у спадчыну гэтулькі скарбу, што застаецца толькі ўмець яго захоўваць, вучыцца на ўзорах, чэрпаць з багацця досведу...

— Нярэдка "...Хвілінкі" гучаць з дзіцячымі галасамі...

— Так, я вяду пэўны адбор сярод вучняў па галасах, схільнасцях, тэмпераментах. Гэта мае ці не самыя ганаровыя гасці. І такіх ужо дзясяткі. Апошнім часам зладзілі акцыю "Колькі дрэву гадоў?". Адавалі перавагу дрэвам — помнікам прыроды, але значна пашырылі гэты спіс за кошт новых дрэў у наваколлі. Тут і ўрокі гісторыі, і моўная практыка, і даследчая, экспедыцыйная дзейнасць, і выхаванне з арыентацыяй на будучую прафесію. Я вядучая і педагог, кіраўнік гуртка і нават кіроўца: саджаю ў машыну маіх суразмоўцаў і вязу ў райцэнтр, а пасля развожу па дамах. Калі рыхтую дзяцей на эфір, папярэдне мы шмат рэпэціруем, разважаем, спрачаемся. Але найперш — экспедыцыі, каб дзеці на свае вочы ўбачылі, памацалі рукамі, адчулі сам-насам. Гэта ўсё патрабуе часу, дадатковых намаганняў, затое прыносіць і плён, і шмат задавальнення. Заўсёды сама сабе думаю: якія здольныя на-

Наталля Плякса з вучнямі пад час экспедыцыі "Колькі дрэву гадоў".

"Развіццё рэгіянальнай эканомікі з большай геаграфічнай і этнакультурнай самапазнавальнасцю, самабытным ідэнтытэтам стымулюе і мясцовы "гонар"

набіраецца пятнаццаць-дваццаць імёнаў. Можна смела ствараць раённае бюро краязнаўства (такія існавалі ў часы Інбелкульту ў першай палове XX стагоддзя). Ёсць разуменне, што летапіс памяці, біяграфіі малых радзім трэба рухаць, напаяўняць іх новым зместам. Тут я не кажу пра сталыя бюджэтныя асяродкі — раённы краязнаўчы музей, музей-запаведнік, Радзівілаўскі палац, — таксама тыя ж людзі ў краязнаўстве. Але істотна, калі нехта рупіцца, збіраючы "памяткі дзён" на сваім узроўні. Нядаўна пазнаёмілася з такім чалавекам — Уладзімірам Абрамовічам з вёскі Студзёнкі, што побач з Гарадзейскім цукровым камбінатам. Дзякуючы спадару Уладзіміру тут гісторыя пад кантролем. Увесь у пошук, мае сваю адметную "картку памяці", перапіску, фотатэку, марыць пра памяшканне, дзе можна было б размясціць музейную экспазіцыю сваёй вёскі. Што да краязнаўчага таварыства ці бюро, тут пакуль няма чым пахваліцца. Адзіночкі-энтузіясты праблему не вырашаюць. Трэба аб'ядноўвацца,

ка, беларуская мова. Людзі, якія слухаюць мае "...Хвілінкі", даўно выказваюць просьбы, каб эфірная версія займела друкаваную. Спыніліся на часопісным варыянце. Пазней, дасць бог, будзе і кніга, і дыск, а пакуль — часопіс-квартальнік: чатыры разы на год. Падрыхтавалі прапановы рэкламадаўцам: вось наша асяроддзе, размяшчайцеся!..

— Краязнаўства як супрацьстаянне глабалізацыі — так можа стаць пытанне?

— Так. Вазьміце харчовую галіну, з якой маем справу штодня. Назвы тавараў, фірменных крам, прадпрыемстваў, прадстаўніцтваў могуць мець і пэўны эканамічны эффект, паспрыяць іміджу, разнастаіць і ўпрыгожыць асяродкі, наш побыт і наша жыццё. Вядома, тут не менш важны, а нават больш істотны, культурны бок: заставацца самабытным, ісці за традыцыямі. Глабалізацыя не страшная, калі ўмець прапагандаваць ды ўслаўляць сваё, роднае і непаўторнае.

— Слухаючы вашы перадачы, Наталля Васільеўна,

назваў: Гарадзея, не кажучы пра ваколіцы, надзвычай багатая, каб можна было здзіўляцца і не шкадаваць!..

— Якія тэмы чакаюць выхаду ў эфір бліжэйшым часам?

— Тут ёсць нават свае сенсацыі, не пабаюся гэтага слова. Знойдзены аж сем дагэтуль невядомых работ самадзейнага мастака Фёдара Вініцкага, які жыве ў маляваў у родным Малева. Паспрабую адсачыць лёс малавядомай рачулікі Гавязнянкі, што непрыкметна бярэ пачатак пад Нясвіжам і ўпадае ў Нёман каля самой Мікалаеўшчыны. Наведаю адзін невяжскі адрас, каб пазнаёміцца з цікавым чалавекам — вядомым беларускім антрапологам, доктарам медыцыны, які заснаваў у Беларусі школу генагеаграфіі і сёння жыве ў Нясвіжы. Чым знакаміты Панскі двор у Міцькавічах і ці наведваў Нясвіжчыну вядомы свету фотамастак, адзін з пачынальнікаў жанру фотапейзажа Ян Булгак — пра гэта я распавяду, калі наведваю Навагрудак...

Распытваў Валерый ДРАНЧУК Фота Адама РУЖЫЦКАГА

Не стамляемся здзіўляцца магчымым сучасным бібліятэкам Беларусі. Сёння ўвазе чытачоў "К" прапануюцца маналогі загадкавага аддзела культурных праектаў і замежных сувязей Цэнтральнай бібліятэкі імя Валянціна Таўлая горада Баранавічы Наталлі СТАНКЕВІЧ пра дзейнасць структуры — у нечым нават унікальнай, як падалося.

Аліна САЎЧАНКА

Сабакі-слухачы на адным з мерапрыемстваў бібліятэкі.

Сацыяльна

— У сваёй дзейнасці мы стараемся ахапіць усе ўзроставыя групы. Імкнёмся і да таго, каб бібліятэка стала месцам для зносін, сустрэч, кропкай прыцягнення, дзе нараджаюцца і рэалізуюцца ідэі. Хацелася б, калі шчыра, каб бібліятэка ў жыцці жыхара горада стаяла на "трэцім месцы" — пасля дома і працы. З'яўляючыся дарослай бібліятэкай, мы зусім не хочам "падзяляць" аўдыторыю. Значна лепш, калі ў дзяцей і дарослых ёсць магчымасць бавіць вольны час, выдаткаваны на культуру, разам. Нашым наймалодшым наведвальнікам няма і года, але яны ўпэўненыя брыць у рукі кнігу. Калі вырастуць, іх, спадзяёмся, не закране стэрэатып "бібліятэка — гэта сумна і шэра", бо яны будуць бачыць, што тое, наадварот, вельмі цікава.

Лінгвістычны напрамак

— Кожнае лінгвістычнае мерапрыемства звязана з пэўнай тэмай. Супрацоўнікі аддзела культурных праектаў падбіраюць інфармацыю, а разам з ёй кнігі, часопісы, дыскі, гульні з фонду. Мінскі Інстытут Гёте прапанаваў ідэю, дзякуючы якой дзеці пасіюна альбо актыўна знаёмяцца з гэтым фондам: гульня "Дэтэктывы ў бібліятэцы". Група дзяцей ва ўзросце 7 — 10 гадоў праводзіць расследаванне ды высвятляе, што ўмоўны злодзей хацеў вырасці з бібліятэкі і чаму ў яго тое не атрымалася, збіраюць доказы і складаюць партрэт "злачынцы". Такім чынам, у працэсе гульні дзеці самі не заўважаюць, як знаёмяцца з крыніцамі інфармацыі, правіламі карыстання бібліятэкай, размяшчэннем фонду, бо ўсё гэта сустракаецца пад час расследавання. На кожным мерапрыемстве ўдзельнікам неабходна выкарыстоўваць інфармацыйныя рэсурсы аддзела. Напрыклад, ім дапамагаюць перакладчыкі, фразеалагічныя і нават слэнгавыя слоўнікі, калі яны выконваюць заданні пасля прагляду фільма на англійскай ці нямецкай мовах. Таксама пры падрыхтоўцы часта патрэбна краіназнаўчая літаратура, часопісы.

Акрамя гульняў аддзел праводзіць заняткі для тых, хто зацікаўлены размаўляць на замежнай мове. Такая магчымасць звычайна ёсць адзін-два разы на тыдні. Летась група пачаткоўцаў стала размаўляць па-нямецку праз даволі хуткі час. За такую магчымасць моўнай практыкі атрымліваем падзякі ад школьнікаў і студэнтаў. І амаль усе наведвальнікі моўных курсаў становяцца сталымі чытачамі бібліятэкі ды ўдзельніцамі іншых праграм. Курсы для пачаткоўцаў чытаюць супрацоўнікі аддзела і валанцёры. Яны ж выкладаюць і на занятках па карэкцыі чытання. Моўныя курсы больш высокага ўзроўню праводзяць носьбіты мовы.

Што можа аддзел культуры ў... бібліятэцы

Не кожная бібліятэка можа пакаліцца аншлагамі.

Кажка эксперт

Марына ІГНАТОВІЧ, намеснік дырэктара Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Я.Ф. Карскага:

— Мы станюцца ставімся да гэтага досведу. Галоўнае — каб такія мерапрыемствы спадарожнічалі папулярныя кнігі і бібліятэкі. У практыку нашай установы сёння таксама ўкаранены навацыйныя формы. З поспехам праходзяць мерапрыемствы ў рамках творчага праекта "Дакрануцца да гісторыі" — навуковыя чытанні, выстаўкі рэдкіх дакументаў, фотаздымкаў, паштовак з фонду ды прыватных калекцый гродзенцаў, а таксама — дабрачынныя мерапрыемствы для дзяцей-сірот. У нас таксама працуюць курсы па вывучэнні замежных моў, па камп'ютарнай графіцы і пісьменнасці. Ладзяцца выязныя дні інфармацыі на прадпрыемствах і ва ўстановах Гродна. Матэрыялы з фонду бібліятэкі выкарыстоўваюцца для падрыхтоўкі гісторыі прадпрыемстваў, альбомаў пра іх, адкрыцця музеяў тых устаноў.

У спецыяльна абсталяваным дзіцячым пакоі праводзяцца святы. Новая форма — тэматычныя вечары-канцэрты. Акрамя таго, бібліятэка займаецца праектнай дзейнасцю. У рамках Праграмы трансмежнага супрацоўніцтва "Польшча — Беларусь — Украіна" мы атрымалі грант ЕС на адкрыццё на базе дзіцячага філіяла інтэрактыўнага Цэнтра навукі і тэхналогій "Мультицэнтр".

Выніковасці спрыяе супраца з Інстытутам Гётэ ды Інфарцэнтрам Пасольства ЗША. У рамках гэтых праектаў гасцямі бібліятэкі часта бываюць прадстаўнікі пасольстваў. Урэшце, мы ўвесь час наладжваем кантакты з пісьменнікамі, бібліятэкамі, школамі, студэнтамі замежжа. Такія дыялогі адбываюцца ў рамках Сусветнага дня чытання ўслых, Міжнароднага дня кропкі... Кантакты шукаем самі, запрашаем гасцей, а потым запыты на сумеснае правядзенне мерапрыемстваў прыходзяць і з іх боку, ад замежных партнёраў. Не страчваем магчымасцей правесці сустрэчу з носьбітамі мовы!

Культурныя праекты

Выбар культурнага праекта для рэалізацыі імкнёмся актуалізаваць, прымеркаваць да падзеі ці свята. Скажам, цягам некалькіх гадоў мы ладзім "Калядныя сустрэчы" дзякуючы інфармпартымцы Інстытута Гётэ. Летась запамінальна прайшлі "Вечары Адвэнта", якія аб'ядналі дзяцей і дарослых з розным узроўнем валодання нямецкай мовай.

Дзень паэзіі — падзея, што ўзнікла па ініцыятыве чытачоў. Калі на першай сустрэчы ўдзельнікі чыталі свае вершы і творы любімых аўтараў, дык на другой мы ўжо прапанавалі новы фармат — "паэтычнае караоке". Сутнасць яго ў тым, што чытач выцягвае пэўны верш і амаль

без падрыхтоўкі чытае яго, дэманструючы тэхніку чытання і артыстызм. Падаецца, гэта лёгка, а насамрэч людзі атрымліваюць мора пачуццяў ды адрэналін. На дзень перакладчыка вершы чыталіся ў арыгінале і ў перакладах. Паспрабавалі "караоке" і тады.

З год таму супрацоўнікі аддзела правялі Дзень казачнікаў ды апавядальнікаў. Выбраўшы тэму "Монстры і цмокі", слухалі чароўныя гісторыі на нямецкай і англійскай мовах. Чакаем з нецярпеннем і сёлетнюю тэму — "Мары". Наогул, падобныя праекты запатрабаваныя: школы ды іншыя ўстановы самі просяць запрашэння ў гэтыя гасці.

А калі — нестандартна?

— Ідэя прыцягнуць да заняткаў... жывёл прыйшла ад калегі з Маладзечна Таццяны Летуновой. Яна падзялілася сваімі ўражаннямі аб прафесійнай паездцы ў ЗША і распавяла аб тым, што там дзеці чытаюць кнігі разам з сабакамі. Выраслі паспрабаваць... Дык вось, на базе аддзела рэалізуецца адукацыйны праект па баўленні вольнага часу "Дзіцячая пляцоўка". Яго аўтар Яўгенія Крымская і правяла першы Чытанні ў такім фармаце. Паверце, гэта не забава, а важныя практыкаванні для дзяцей, якія сутыкаюцца з праблемай чытання ўслых. Сабака ж не робіць заўвагі, не перапыняе, не смяецца з памылак, а яшчэ яго можна паглядзіць ды абняць. Аддзел ладзіў і выязныя мерапрыемствы такога кшталту для дзіцячых садкоў з дзецьмі з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. У рамках праекта "Дзіцячая пляцоўка" праводзяцца лекцыі і семінары на тэмы, звязаныя са здароўем...

Метад гульні

— Мы заўважылі, што ў працэсе гульні нават пасіўныя і незаахвачаныя школьнікі "ўключаюцца". Гульня разнявольвае, здымае бар'еры, выклікае пазітыў. Дзеці пачынаюць кантактаваць, праяўляць зацікаўленасць да тэмы. Адночы была праблема, калі ўпершыню да нас наведалася група сямікласнікаў. З іх боку адчуваўся скепсіс і абьякаваць, але тое хутка змянілася. Пачуўся дзіцячы смех, яны пачалі дапамагаць адно аднаму выконваць заданні гульні. Жывыя зносіны нічым не замяніш. Сучасным падлеткам іх не стае...

Дапамога звонку

— Паспяховае існаванне аддзела не магчымае без некаторых фактараў. Па-першае, гэта разуменне з боку кіраўніцтва. Па-другое — ініцыятыўны, творчы калектыў. Па-трэцяе — валанцёрская дапамога. Пастаяннымі спонсарамі з'яўляюцца кінатэатры "Звязда" і "Кастрычнік", якія робяць для чытачоў падарункі ў выглядзе білетаў, аб'ектаў, запрашэнняў. Дапамагаюць і некаторыя прыватныя прадпрыемствы Баранавічаў. Ну і нельга не сказаць пра нашых замежных партнёраў. З іх боку мы атрымліваем не толькі прызы ды гранты, але і магчымасць павысіць кваліфікацыю супрацоўнікаў бібліятэкі...

Фота аўтара К

Хэдлайн рэгіёна

Тэма стварэння ў бібліятэках падобных структур падаецца нам актуальнай. Наколькі яны запатрабаваны на ўзроўні раённых, абласных ЦБС? І ці не з'яўляецца такой дзейнасцю па "калябіліятэчных" кірунках пэўным аддзяленнем ад асноўнай місіі гэтага тыпу ўстаноў культуры? Давайце абмяркуем!

...асэнсавання сябе творцам

Т Э К С Т

Генадзь БУРАЛКІН, скульптар:

— 3 чаго пачынаецца культура? Я магу толькі паспрабаваць згадаць, як развівалася маё ўласнае жыццё, каб падысці да адказу на гэтае пытанне. Паходжу з простага сям'і, дзе ніхто не быў звязаны з культурай і мастацтвам. Мой бацька — з-пад расійскага Саратава. Прозвішча яго, Буралкін, мае цікавае паходжанне: продкі былі бурлакамі, якія хадзілі па Волзе ды цягалі баржы, — вось вам і Бурлакіны. А дзед ці бацька ўжо паціху змянілі прозвішча на больш прывабнае — Буралкін.

Маці ж — з заможнай сялянскай сям'і, якая вельмі пацярпела пад час "зачыстак" у 1930-я. Раскулачылі майго дзеда і адправілі на Беламорканал, а бабулю выселілі на хутар з чатырнаццаццю дзецьмі, а потым выслалі ў Казахстан, па дарозе куды памерла некалькі яе сыноў... Бабуля з маёй маці ды астатнімі дзецьмі працавала на будоўлі ў Алматы, цягаючы цэглу па паверхах. Цяжка ім прыйшлося...

Мама ў такіх умовах хутка выйшла замуж за бацьку ў васямнаццаць гадоў, і яны пераехалі ў Беларусь. Восем класаў я адвучыўся тут. А што рабіць далей — не ведаў. У дзяцінстве граў на гармоніку (сам навучыўся) — і валсы, і польку. Маляваў для школы сценгазеты, рабіў копіі чыіхсьці работ... Цягнула мяне да мастацтва, але хто ў вёсцы аб гэтым думаць будзе?

Пасля школы мой дзядзька прапанаваў мне тэхніку вінаградарства ў Белград-Днястроўску. Сабраўся я ў пятнаццаць гадоў і паехаў з ім. Мясцовыя хутка даведаліся, што я — "музыка", і настаялі яшчэ і на вярнімі факультэце музычнага педвучылішча. Таму праз чатыры гады я скончыў адрозу дзве навуцальныя ўстановы. Але было адчуванне, што ўсё гэта не зусім маё.

А потым была армія... З таварышам мы зрабілі маленькі ансамбль: я — на акардэоне, ён — на кантрабасе. З ім жа пачалі хадзіць на эцюды і маляваць. Ён быў адукаваны хлопеч, шмат што даў мне па частцы жывапісу. Мне нават прапаноўвалі Ваенную студыю Грэжава, але я не пайшоў.

Тым часам мая сям'я пераехала ў Салігорск. Мой бацька — адзін з будаўнікоў горада. Пасля арміі і я там жыў, працаваў два гады настаўнікам спеваў, вёў студыю. Але дужа мне хацелася атрымаць універсітэцкую адукацыю, і ў 27 гадоў я паступіў у Тэатральна-мастацкі інстытут. Рыхтаваўся сам і быў вельмі здзіўлены, калі прайшоў па конкурсе з 49 чалавек на 6 месцаў. Менавіта ў той час прыйшло першае асэнсаванне, што я на сваім месцы, што гэта на ўсё жыццё... Маёй дыпломнай работай быў "Салігорскі шахцёр", які і да гэтых часоў стаіць у горадзе...

Жыццё закінула мяне ў Гродна — на радзіму жонкі. Быў цудоўны перыяд жыцця: маладосць, шмат заказаў, выстаўкі... А ў 1990-м годзе мяне абралі старшынёй Беларускага саюза мастакоў, і мы вярнуліся ў Мінск. Нечакана гэта атрымалася: я вылучыў сваю кандыдатуру па парадзе сяброў ды калег, і выбралі менавіта мяне ды маю праграму. У Гродне я пакінуў чатырохпакатную кватэру, ранейшыя поспехі і пачаў у сталіцы ўсё нанова. Гэта былі вельмі цяжкія часы, 1990-я... Працаваў на пасадзе адзінаццаці гадоў. Пасля пяці гадзін вечара толькі і даб'ягаў да майстэрні, каб нешта і самому зрабіць...

Зараз я член Саюза мастакоў, маю майстэрню, дзе працую, каб нагнаць тыя маладыя гады, калі займаўся грамадскімі справамі, а не мастацтвам... Вось такі шлях у мяне быў да культуры. Я зразумеў: для мяне культура пачалася з асэнсавання, з усведамлення, як, мяркую, і ў многіх іншых людзей...

Поль Сезан, П'ер-Агюст Рэнуар, Анры дэ Тулуз-Латрэк... Каб пабачыць творы гэтых выбітных прадстаўнікоў французскага жывапісу, а таксама іншых вядомых майстроў, не трэба ехаць у Парыж. Можна проста набыць білет за 200 крон (прыкладна 100 тысяч рублёў) і завітаць у пяціпавярховы — так, менавіта пяціпавярховы! — будынак Выставачнага палаца Нацыянальнай галерэі ў Празе...

ЧЭХІЯ

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

(Заканчэнне. Пачатак у № 37).

І хто б паверыў, што ў гэтым, адміністрацыйнага выгляду, будынку размясцілася Нацыянальная галерэя?.. / Фота аўтара

рыць і задавальняцца продажам той невялічкай сувенірнай прадукцыі, што змяшчаецца, як правіла, проста на ўваходзе ці каля касы ўстановы культуры... Але ж, пагадзіцеся, гэта проста кропля ў моры нявыкарыстаных магчымасцей...

У якасці заключэння

На жаль, пра ўсе музейныя "ноу-хаў", якія давалася сустрэць у Празе, у адным дый нават у двух матэрыялах не раскажаш. А вельмі хацелася б распавесці пра музей пражскіх зданяў, дзе можна "пазнаёміцца" з легендамі і прывідамі чэшскай сталіцы, пра экспазіцыі Нацыянальнага музея, Музея лялек ды пра Музей Напрстка, знакамітага турыста Чэхіі... Магчыма, змагу звярнуцца да іхніх "інавацый" у наступных матэрыялах, пішучы ўжо пра беларускіх музейшчыкаў...

Бо, як мне падалося, досвед пражскіх устаноў сапраўды варты ўвагі. Згадаю хоць бы адзін — музейна-кніжны. Справа ў тым, што многія кнігарні, размешчаныя ў цэнтры Прагі, спалучаюць у сабе не толькі краму, але і кавярню ды выставачную галерэю. Кожны ахвотны можа замовіць тут сабе каву ці чай, пасядзець за сталікам і спакойна пачытаць упадабаную ім кнігу, а таксама паўзірацца ў карціны сучасных чэшскіх мастакоў, якія дэманструюць свае палотны проста на сценах кавярні. Творы, натуральна, час ад часу змяняюцца, так што кніжная "міні-галерэя" заўсёды карыстаецца ўвагай наведвальнікаў...

А каб паўзірацца ў музейныя цікавосткі горада без асаблівых грашовых страт, трэба ведаць, што вялікая колькасць устаноў чэшскай сталіцы прытрымліваецца традыцыі дзён адкрытых дзвярэй. У такія дні плата за ўваход не спаганяецца альбо зведзена да сімвалічнай. Напрыклад, усе музеі, якія адносяцца да Нацыянальнай галерэі, шырока адкрываюць свае дзверы для наведвальнікаў у першую сераду кожнага месяца. А бясплатны ўваход у Нацыянальны музей ды яго філіялы прадагледжаны ў першы панядзелак і чацвер кожнага месяца.

Усе гэтыя дні адзначаны ў брашурах і даведніках, якія можна, таксама бясплатна, знайсці ў шматлікіх інфацэнтрах, што месцяцца ў розных кутках чэшскай сталіцы... Так што музейную прагу да Прагі можна спатоліць даволі лёгка...

"Кружка-майкі" ў цане

Багаце на 14 тысячч "квадратаў"

Натуральна, Нацыянальная галерэя — гэта не толькі Выставачны палац, а цэлых шэсць розных будынкаў, размешчаных ва ўсіх кутках чэшскай сталіцы... Але ж менавіта на вуліцы Дукельскіх герояў, у палацы, дэманструюцца амаль дзве тысячы палотнаў сусветна вядомых мастакоў, якія жылі ў XIX — XX стагоддзях, а таксама творы славутага чэшска-мараўскага жывапісца Альфонса Мухі, аднаго з найбольш знакамітых прадстаўнікоў стылю мадэрн. Месцяцца ўсе гэтыя багаці на плошчы ў 14 тысячч квадратных метраў, так што аглядзець усё экспанаты толькі аднаго Выставачнага палаца за дзень бывае досыць праблематычна...

Мабыць, распавядаць пра свае ўражанні ад наведання галерэі не буду: яе калекцыі трэба бачыць, што называецца, на свае вочы. Скажу толькі аб тым, што зацікавіла мяне не як наведвальніка, а як журналіста. І асноўная "цікавостка" такая: у Выставачным палацы кожны можа не толькі паглядзець на шэдэўры сусветнага мастацтва, але і набыць кнігі па жывапісе, каталогі, альбомы, біяграфіі мастакоў, не кажучы пра майкі, шыткі, нататнікі, закладкі, алоўкі, пэндзлі, кружкі ды шклянкі

Прага да Прагі: шпацыр па музейнай сталіцы Еўропы

Пачатак аповеду аб музейнай Празе быў надрукаваны ў № 37. Сёння ж — заканчэнне.

з лагатыпам Нацыянальнай галерэі. Прыкладна такую ж "карцінку" — маю на ўвазе, вядома ж, вялікую краму з разнастайным "культурным начиннем" — мне давалася назіраць таксама і ў Нацыянальным музеі Варшавы, які я наведваў якраз напярэдадні паездкі ў Прагу...

Не варты і казаць, што падобную практыку было б няблага пераняць і беларускім музейам, усталёўваючы ў сваіх памяшканнях крамы, шапікі ды латкі з адпаведным тэматычным таварам, які годны для продажу. І гэта, дарэчы, не толькі маё меркаванне. Да прыкладу, на II Нацыянальным музейным форуме ў Гомелі дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапцоў неаднаразова адзначыў, што ў Еўропе падобная сувенірна-камерцыйная прадукцыя заўсёды карыстаецца вялікім попытам у наведвальнікаў. Прычым настолькі значным, што да 60 працэнтаў даходу еўрапейскія музейшчыкі атрымліваюць менавіта за кошт продажу падобных "майка-кружак" і "пэндзля-закладак"...

На жаль, у нашых музейных установах да падобных "інавацый" яшчэ пакуль "не дараслі". І, думаецца, не заўсёды могуць — па цалкам аб'ектыўнай прычыне. Як вядома, многія айчыныя музеі — што ў сталіцы, што ў абласцях ды раёнах — зазвычай ствараліся і

У Еўропе сувенірна-камерцыйная прадукцыя карыстаецца настолькі значным попытам, што да 60 працэнтаў даходу еўрапейскія музейшчыкі атрымліваюць менавіта за кошт продажу падобных "майка-кружак" і "пэндзля-закладак"...

ствараюцца пад пэўную экспазіцыю. Таму вольных плошчаў, на якіх можна было б размясціць невялічкую краму ці шапік, ім сёння днём з агнём не адшукаць. На гэта, у тым ліку, наракаў у Гомелі і Пракапцоў. І калі з падобнай праблемай сёння сутыкаецца адна з галоўных музейных устаноў культуры Беларусі, дык што тут казаць пра абласныя ды раённыя?

Дый пра што гэта я ўвогуле, спадарства? Сам магу назваць з дзясятка прыкладаў, калі ў тых жа айчынных музеях бывае недастаткова плошчаў нават пад фондасховішчы... Так што пра вольныя памяшканні пад краму многім беларускім музейным установам даводзіцца пакуль адно толькі марыць. Ма-

Слова на развітанне

Партрэт на фоне эпохі

магчыма, вярнулася ў родны Мінск. У 1945-м яна паступіла ў Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М.В. Ламаносава. І насталі гады дасканалых штудый...

Праз пяць гадоў, адразу пасля заканчэння мастацтвазнаўчага аддзялення філалагічнага факультэта, Алена Рэсіна — ізноў у Мінску. Спачатку яна працавала навуковым супрацоўнікам сектара мастацтваў Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР. Потым, некалькі гадоў, — у Днепрапятроўскім мастацкім музеі, а ў 1957-м звязала свой лёс — да канца жыцця — з Дзяржаўным мастацкім музеем БССР (з 1993-га — Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь).

З 1964 г. Рэсіна — загадчык аддзела рускага мастацтва. І першай значнай публікацыяй мастацтвазнаўцы стаў каталог-даведнік па залах рускага і беларускага мастацтва XVIII — пачатку XX ст. ДММ БССР. Па сутнасці, гэта быў вялікі, імклівы і ўпэўнены крок на шляху да той павагі ды аўтарытэту, якімі Алена Канстанцінаўна потым карысталася ўсё сваё жыццё сярод

калег у Мінску, Маскве, Ленінградзе, паспяхова працуючы над фундаментальнымі каталогамі, кнігамі, артыкуламі.

Яна таксама мела непасрэднае дачыненне да арганізацыі ў Мінску першых персанальных выставак такіх майстроў, як Апалянарый Гараўскі, Іван Хруцкі, а таксама — да грунтоўнай манаграфічнай выстаўкі Вітольда Бялініцкага-Бірулі (1972 г.), каталог якой і да сённяшняга дня з'яўляецца самым поўным зборам карцін ды эцюдаў выдатнага пейзажыста.

За сваю шматгадовую працу Алена Рэсіна атрымала шэраг узнагарод. Апошняя і самая значная з іх — ордэн Пашаны (1999 г.). Чалавек яна была няпростым, але бескампраміснасць яе характару вельмі арганічна ўжывалася з жывым, ясным розумам і добрым сэрцам. А што да прафесіяналізму, дык гэтай якасці могуць пазайздросціць сённяшнія маладыя мастацтвазнаўцы ды музейшчыкі...

Аляксей ХАРАК,
загадчык аддзела
Нацыянальнага мастацкага
музея Рэспублікі Беларусь

Здаецца, што XX стагоддзе мінула толькі ўчора. І мы нібыта ўсё пра яго ведаем, бо жылі ў ім і шмат чаго спасціглі. Так здаецца... Але немагчыма, як бы ты ні стараўся, ведаць усё. Як немагчыма да канца, цалкам, адчуць аднаго канкрэтнага чалавека...

Звычайна, калі жыццё ставіць апошнюю кропку ў гісторыі асобы, яна, тая асоба, перастае належаць толькі сабе і блізкаму акружэнню. І тады тыя, хто быў з ёю знаёмы, не могуць пераадолець жадання паспрабаваць намаляваць партрэт на фоне эпохі... Алена Канстанцінаўна РЭСІНА, якая ўсё жыццё аддала музейнай справе, пайшла ад нас 3 кастрычніка 2014 года...

...12 снежня 1926-га ў сям'і мінскіх служачых Рэсіных нарадзілася дачка Алена. Дзяцінства ў яе было цікавае, нягледзячы на нялёгі ў айчынай гісторыі час 1930-х. Заўважны факт біяграфіі юнай Алены дадзенага перыяду: яна разам з іншымі піянерамі вітала Народны сход Заходняй Беларусі.

У час Вялікай Айчыннай вайны Рэсіна прадоўжыла адукацыю — у сярэдняй школе г. Чымкент Казахскай ССР. Але як толькі з'явілася

ФОТАФАКТ

Нью-Ёрк — Мінск

Днямі, пад час XII Архіўных чытанняў, прымеркаваных да Дня архівіста, Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва папоўніўся каштоўнымі артэфактамі. Беларускі інстытут навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку перадаў айчынай установе аўтографы Янкі Купалы і Уладзіміра Жылкі. Артэфакты зніклі з Беларусі пад час Вялікай Айчынай вайны, а пасля многіх акалічнасцей трапілі ў рукі беларускай эміграцыі ў ЗША, і нарэшце — на радзіму. З гэтымі аўтографамі Архіў-музею быў перададзены і "Купалавы нож", знойдзены на папялішчы хаты Песняра ў Мінску. Дасведчаныя людзі казалі, што нібыта бачылі гэты нож на рабочым сталі класіка. Меркавалі, што ён мае дачыненне да аднаго з драматычных эпізодаў ягонай біяграфіі...

Фота Юрыя ІВАНОВА

(Заканчэнне. Пачатак у № 39 — 40.)

...З успамінаў мастацкі Надзеі Варвановіч: "Я пазнаёмілася з Мікалаем Лукічом у 1938 годзе ў студыі пры Саюзе мастакоў БССР, дзе ён выкладаў. Яго энтузіязм захапляў нас. Часта ён і сам працаваў разам са сваімі вучнямі, і тады студыйцы ў час перапынку маглі назіраць работу прафесійнага мастака. Успамінаю любімыя выказванні Тарасікава: "Трэба не вышываць, а гарэць"; "Вы толькі працуйце, а слава сама прыйдзе". Ён жадаў выкласці ўсё, што сам ведаў. Калі бачыў хоць іскру таленту, радаваўся, як дзіця. Пра сябе, здавалася, зусім не думаў. Сяк-так карміўся, сяк-так апранаўся, але хадзіў заўсёды з высока ўзнятай галавой. Увесь аддаваўся рабоце ў студыі, не стамляўся патрабаваць альбо памяшкання, альбо сродкаў на натуру і г.д. Ён думаў перш за ўсё пра мастацтва. Калі студыйцаў паслалі на семінар у Маскву, ён шчыра радаваўся і так хваляваўся за нас, што прыехаў туды сам..."

Барыс КРЭПАК

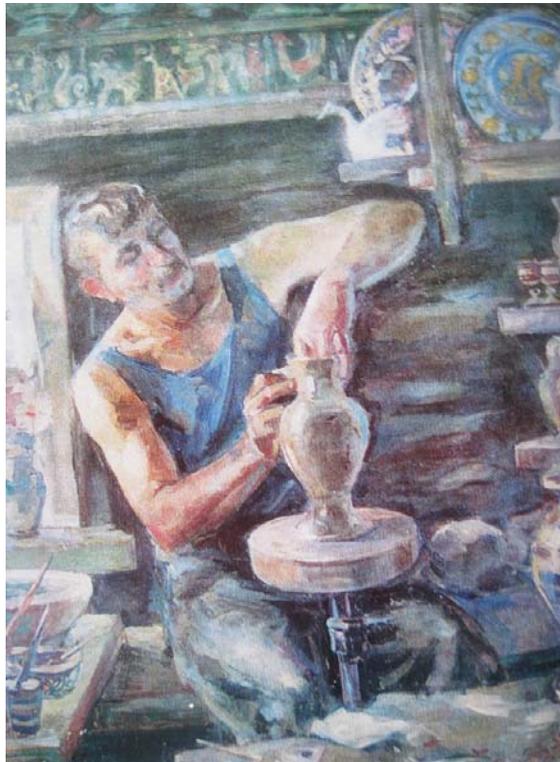
Але пачалася Вялікая Айчынная. І 22 чэрвеня 1941 года Мікалай Лукіч быў мабілізаваны ў Чырвоную армію... Трапіў у зборны полк Заходняга фронту, удзельнічаў у баях. Пасля ранення і доўгага прабывання ў шпіталі быў прызнаны нестраўным і накіраваны ў рабочы батальён так званнага Першага Арсенала. Пасля Перамогі яшчэ паўгода заставаўся ў арміі, пакуль у снежні не дэмабілізаваўся і не вярнуўся ў Мінск.

Хачу зараз прывесці ліст Тарасікава свайму сябру Андрэю Бембелю, які мастак напісаў 9 чэрвеня 1945 года. Думаю, што гэты ліст вельмі ярка характарызуе Мікалая Лукіча як мастака і чалавека. "Мілы Андрэй! Душэўна крануты тваім віншаваннем!.. Перамога — гэта творчасць, а мастаку — жыццё... Знудзіўся я па жывапісе, малюнку, кампазіцыі, і зварот у лона мастацтва — вялікая радасць... Ці хутка? Віншую цябе, вястун міру, разбяр аптымізму... Радуюся і трымаюся для буянага жывапісу, для Беларусі. Гэтыя чорныя, вогненна-крывавыя, смяротныя гадзі ўсё заблілі, але мастак жывы. Ён, як запруджаная рака, прарвецца, буйна, страсна, прыгожа, з тэмпераментам мастака-творцы выльецца ў жывапіс. <...> Ты, памятаеш, Андрэй, мой зацверджаны ў 1941 г. эскіз "Беларускія кампазітары"? Хачу яго стварыць са зменамі, на фоне габелена — жахаў вайны ў Беларусі. Як угаварыць лесуноў-кампазітараў пазіраваць проста ў карціну? Дзе пісаць, матэрыял, фарбы, дзе жыць? Гол як сакол. Усё згарэла, і Мінск — руіны. Вось колькі праблем. Пры спрыяльных умовах я б напісаў карціну да Кастрычніцкай мастацкай выстаўкі ў Маскве. Усё залежыць ад выкліку ў Мінск, чым хутчэй, тым лепш... Як з творчасцю ў Беларусі, хто над чым працуе?.. Найвялікшая перамога патрабуе найвялікшай перамогі ў мастацтве — адкрыцця і працы. Я вельмі цяжка і барацьбу даваду да канца карцінай. Чакаю не дачакаюся свабоды, творчай свабоды, мой дзвіг у жыцці — мастацтва, толькі яно вечнае і вернае, як перамога. Вось пакуль і ўсё, Андрэй. Што новага ў Мінску — як ідзе аднаўленне, жыццё: культурнае, навуковае, мастацкае? Ці знайшліся музейныя рэчы і мой залаты фонд мінулага? Да чаго рыхтуецца, як дапамагае Масква?.. Прывітанне ўсім дружалюбным да мяне мастакам".

Дэмабілізаваны пасля арміі, Мікалай Лукіч яшчэ доўга не разлучаўся з салдацкай вушанкай, хоць сама вайна і не знайшла шырокага адлюстравання ў творчасці мастака. З уласцівымі яму тэмпераментам і страцю ён звяртаўся да велічных і паэтычных матываў роднай прыроды. Лірыка, паэзія, светлая душэўнасць былі яму бліжэй, чым ілюстрацыйнае адлюстраванне страшэннай вайны. Вось чаму ён так любіў паэзію Сяргея Ясеніна, і незадоўга да смерці прысвяціў яму акварэльны партрэт.

Заўсёды ўзбуджаны, ганячы шэрасць і раўнадушнасць у мастацтве, Тарасікаў імкнуўся змацаваць свае словы з жывой практыкай уласнай творчасці. Ён не разлучаўся з папкай і эцюднікам, працаваў хутка, лака-

Летуценнік без кампрамісаў

Мікалай Тарасікаў. "Ганчар".

нічна, жывапісна, пісаў толькі тое, што яго хвалявала". Я вам проста скажу..." — гэтыя найбольш характэрныя для Мікалая Лукіча словы, якія часта, як мне казалі, выклікалі ўсмешку, утрымлівалі ў сабе і самае істотнае з яго натуры: любоў да прыроды, любоў да мастацтва, любоў да людзей.

"Адразу відаць, як гэты чалавек пакутаваў, як ён шукаў сябе..." — гэта сказала на пасмяротнай выстаўцы твораў Тарасікава парыханка і наша зямлячка Надзя Лежэ, якая тады гасцявала ў сваёй сяброўкі Алены Аладавай. У гэтых словах — уражанне жанчыны-мастачкі, што ўпершыню пазнаёмілася з творчасцю Мікалая Лукіча. І яшчэ ў іх — дакладна адчутая вядучая рыса характэру мастака: надзвычайны творчы неспакой. І гэты "неспакой" даставаў многіх яго калегаў, якія, мякка кажучы, абвінавачвалі Тарасікава ў "буржуазным фармалізме" ды "левізме", альбо проста ігнаравалі яго пошукі новых вобразна-пластычных сродкаў, а то і з пенай на вуснах клеймавалі на розных пленумах ды з'ездах за нейкае (падумаць толькі!) адмаўленне асноў метаду самага перадавога ў свеце сацыялістычнага рэалізму...

Аднак былі мастакі, якія адкрыта прызнавалі вялікі талент Тарасікава. Вось, напрыклад, Акім Шаўчэнка: "Памятаю, як Мікалай Лукіч таропкімі крокамі выходзіў да трыбуны, прыгладжаў перасыпаны сізвой валасы і пачынаў гаварыць. Гаварыў хутка, энергічна, пераканаўча, крытыкаваў некаторых мастакоў, якія займаюцца не тым, чым трэба, рэзка нападаў на непаладкі ў Саюзе мастакоў. З такім жа запалам і на-

Мікалай Тарасікаў. Аўтапартрэт (лінаграфія).

Мікалай Тарасікаў.
"Я слаўлю тых, хто след для нас пакінуў..."

тхненнем працаваў Тарасікаў над сваімі творами. Я не памятаю, каб Мікалай Лукіч рабіў што-небудзь па творчай дамоўце. Ды ён і не мог тварыць па заказе. Гэта быў чалавек на строю, натхнення. Лепшыя ягоныя работы — такое ўражанне — створаны на адным дыханні, не адрываючыся ад палатна..."

З успамінаў мастака Сяргея Каткова: "Тарасікаў ішоў нялёгкай дарогай. Шмат каму гэты мастак здаваўся маўчуном, замкнутым у сабе чалавекам або проста арыгіналам. Але калі ён на якім-небудзь сходзе ці абмеркаванні выстаўкі выходзіў на трыбуну, адразу становіўся гаваркім, ваяваў з рудзінай, пошласцю ў мастацтве, быў Дон Кіхотам у вялікім значэнні гэтага слова. Можна, таму на яго і сыпаліся як з меху ўсялякія няўдачы ды напасці, якія не раз перашкоджалі творчай працы мастака. Помніцца, аднойчы прэзідэнт Акадэміі мастацтваў СССР Аляксандр Герасімаў заўважыў, што, на няшчасце, у савецкім беларускім жывапісе існуюць, аказваецца, свае "фармалісты", маючы на ўвазе творчасць Тарасікава. Мікалай Лукіч трохі збынтэжыўся, але не палічыў патрэбным адказаць на гэтую заўвагу, бо ніколі не лічыў сябе фармалістам. Аднайчы Анатоль Шыбнёў заўважыў Тарасікава: "Слухай, як гэта можна пісаць зялёнае чырвоным, а чырвонае — зялёным? Ты часам не дальтонік?" Тарасікаў усміхнуўся і нетаропка адказаў, што бачанне прыгожага дасягаецца не простым назіраннем, а багаццем адчування мастака ды яго творчым досведам. Ён заўсёды меў патрэбу ў добрых суразмоўцах, мог хутка сысціся ў гутарцы на тэму мастацтва,

але кола ягоных сяброў было вельмі абмежаванае, і толькі з Яўгенам Красоўскім ён цесна зблізіўся. Гэта было шматгадовае сяброўства, заснаванае на ўзаемным паразуменні, бескарыслівае. Але мне з гэтым выдатным чалавекам пашчасліліся вельмі часта сустракацца. Ён шмат разоў ездзіў з маімі выхаванцамі — дзецьмі са студыі малявання пры Палацы піянераў і са мною ў Пухавічы, дзе тады вырошчвалі коксагыз. Жылі мы ўсе гамузам у вялізнай палатцы над Свіслаччу, сядзелі каля вогнішча. Мікалай Лукіч здаваўся мне жыццярэадасным, нейкім вельмі маладзжавым, прыгожым і бадзёрым чалавекам. Ягоны аптымізм захапляў не толькі мяне, але і іншых. Гэта быў асаблівы чалавек, не падобны ні на каго таленавіты мастак, якіх мала..."

Была ў Тарасікава яшчэ адна цудоўная рыса. Ён вельмі любіў вандраваць па Беларусі, дзе з вялікай любоўю ды павагай рабіў замалёўкі твораў народных майстроў: вышыўка, адзежа, гліняныя вырабы, сляянскія кувалы... Падобныя замалёўкі вылучаліся гарманічным колерам і нейкай высакорданасцю. У Дзяржаўным архіве літаратуры і мастацтва можна іх паглядзець — сапраўды, вельмі значныя і з мастацкага, і з гістарычнага, і з этнаграфічнага боку. Дарэчы, Мікалай Лукіч збіраўся напісаць кнігу пра народных умельцаў, але — не паспеў...

Сапраўды, захоплены пошукамі нацыянальных рыс мастацкага вобраза, ён час ад часу звяртаўся да беларускай гісторыі і мастацтва, народнай творчасці, старажытнай культуры свайго народа, вывучаў прадметы побыту, ткацтва, драў-

ляную разьбу, помнікі архітэктуры — усё, што дайшло да нашых дзён. Мастацтвазнаўца і графік Пётр Герасімовіч (мой колішні калега па музеі) успамінаў, што Тарасікаў часта выязджаў у аддаленыя раёны Беларусі ў пошуках спадчыны мясцовых умельцаў. Тут ён быў нястомны. Горача выступаў у абарону і ахову народнай творчасці, клапаціўся аб яе вывучэнні ды прапагандзе. Яго артыкулы і вусныя выступленні ў гэтым плане былі актуальныя ды збадзённыя. Я бачыў у архіве чарнавікі і накіды яго лекцыяў, і скажу, што, нягледзячы на складаны почырк, чытаць іх было вельмі цікава. Сам час, які быў сведкам страшэнных разбурэнняў, прынесены на беларускую зямлю варожым нашэсцем, вуснамі мастака заклікаў да абароны таго, што засталася ад народнай спадчыны. Дый пасля вайны да "нізкага" народнага мастацтва некаторыя аўтарытэты дзеляць беларускую культуру ставіліся, мякка кажучы, індывідуальна, а то і негатыўна.

Жывапісец Антон Бархаткоў успамінаў: "Пазнаёмілася мы з Мікалаем Лукічом напрыканцы 1940-х гадоў у Мінску. Неяк перад Кастрычніцкімі святамі мне давалося зайсці на адзін двор, дзе мастакі малявалі некалькі святочных пано. Адно з іх мне вельмі спадабалася. Яно называлася "Танец Лявоніха". Здавалася, ні ў задуме, ні ў кампазіцыі нічога асаблівага не было: паміж маладых бярозак дзяўчаты ў святочных уборах танцавалі "Лявоніху". Але як! Колькі жыцця, энергіі, пачуцця радасці, маладосці было ў кожнай фігуры! Я доўга стаяў перад гэтым пано. Нарэшце вырашыў падысці да мастака, невысокага чарнявага чалавека з кустыстымі брывамі. Відаць, гэта быў сціплы чалавек, бо ад маёй пахвалы адразу захаляваўся. Праз некалькі хвілін мы з ім разгаварыліся, і ён ахвотна выслухаў мае заўвагі. Гэта і быў Мікалай Тарасікаў. Пасля знаёмства мы з ім часта сустракаліся, выстаўлялі разам свае работы, і я ўсё больш уважліва прыглядаўся да майго сябра ды ягонай творчасці. Памятаю, як нехта заўважыў наконце яго карціны "Ганчар": "А што, у вас — дарэвалюцыйны ганчар? Чаму ён босы?" Але я ведаў, што карціна "Ганчар" цудоўная, напісана шчыра, з вялікім настроем, і радаваўся, што між намі жыве такі таленавіты мастак..."

А вось што расказаў мастак Анатоль Тычына: "У 50-х гадах мне давалося быць з Тарасікавым у Доме творчасці "Чалюскінская" каля Масквы. Два месяцы сустрач, сумеснай работы дазволілі бліжэй пазнаёміцца з ім як з чалавекам і асабліва з яго творчымі магчымасцямі, ягоным талентам. Тарасікаў выдатна валодаў матэрыялам: алейнымі фарбамі, тэмперай, акварэллю, пастэллю, вугалем, алоўкам. У любым з гэтых матэрыялаў ён дасягаў вялікай выразнасці, пераканаўчасці... На вялікі жаль, яго творчае гарэнне заўчасна абарвала смерць. І я згодзен з выказваннем Уладзіміра Лідзіна: "Жыццё і творчасць такіх, як Тарасікаў, неяк незаслужана прайшлі міма, як бы бокам, можа, па недаацэнцы, а можа, і па недаглядзе нашых сучаснікаў"...

І ў гэтай сувязі я ўспомніў словы Ван Гога: "Мастакі, лежачы мёртвымі ў зямлі, гутараць з наступнымі пакаленнямі". Сказанае вялікім Вінсэнтам мае дачыненне да кожнага сапраўднага мастака, ці ж не так? Мікалай Тарасікаў быў сапраўдным мастаком. Як пісаў мой калега Уладзімір Бойка, "Тарасікаў прайшоў па гэтай зямлі, аддаючы даніну любові кветкам і небу Радзімы, дрэвам і людзям, гераічнаму мінуламу Айчыны і велічным <...> здзяйсненням народа". Менавіта так...

Мікалай Тарасікаў. "Ліўоні, макі і рамонтні".

Мікалай Тарасікаў. "Ліўоні, макі і рамонтні".

МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі: ■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст." ■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст." ■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст." ■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст." ■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі: ■ Вывада мужчынскага касцюма і кунтушовых паясоў з прыватнага збору "Залататканы шоўк, бяспрыны па рабоце..." — да 31 кастрычніка.

■ Вывада заходнееўрапейскай моды канца XIX — пачатку XX стст. са збору Ігара Сурмачэўскага "Belle Epoque" — да 13 кастрычніка.

■ Фотавывада Уладзіміра Чыкіна "Балет & горад. Мінск" — да 27 кастрычніка.

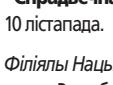
■ Вывада "Эдо. Сталіца і эпоха. Японская гравюра ўкіё-э XVIII — XIX стст. са збору Дзяржаўнага Эмітажа" — да 25 снежня.

■ Вывада работ дынастыі Шыбнёвых "Сто твораў за сто гадоў".

■ Вывада твораў Івана Дмухайлы "Спрадвечная прыгажосць" — да 10 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы". ■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча". ■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

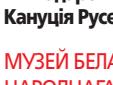
Выстаўка: ■ "Падарожныя замалёўкі Кануція Русецкага".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ Вывада "Самабытныя вобразы сучаснасці" — да 25 кастрычніка.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ ў Г. МАГІЛЁВЕ г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.

УВАГА! ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся: +375 17 286 07 97; +375 17 334 57 41 (факс); kultura@tut.by

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, Траецкае прадмесце, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ Вывада "Велізарныя цмокі" — да 30 лістапада.

МУЗЕЙ ПІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

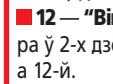

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Вывады тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях". ■ "Развіццё тэатральнай і музычнай культуры Беларусі ў Х — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст." ■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка: ■ Экспазіцыя, прысвечаная 75-годдзю народнай артысткі Беларусі, опернай спявачкі Святланы Данілюк

МУЗЕЙ ПІСТОРЫІ ГАРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова "Ад мяне" — да 31 мая 2015.

■ Гістарычная выстаўка "Ян Карскі. Чалавек свабоды" — да 19 кастрычніка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Мінск губернскі. Шляхецкі побыт". ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі: ■ Вывада "Анджэй Струмліа. Жываніс" — да 2 лістапада.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

Выстаўка: ■ Вывада "Gloria Patria" — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня 2015.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя: ■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж". ■ Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя: ■ "Кола часу" — прадметы гарадскоў і сялянскаў культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва".

Выстаўка: ■ Вывада работ Ганны Гадзілавай "Палітра вандравання" — з 15 кастрычніка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВАЎ АНСАМБЛЬ г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Выстаўкі: ■ Вывада "Музей шакаладу 'Nikolya'" — да 26 кастрычніка.

■ Вывада, прысвечаная 95-годдзю стварэння Гомельскага палацава-паркавага ансамбля, "Музею — 95" — да 16 лістапада.

■ Вывада фота Сяргея Халадзіна "Пастскрытум" — да 10 кастрычніка.

■ Міжнародны выставачны праект "Рэчы паміж жыццём і смерцю", падрыхтаваны Музеям Арміі Сталгольма, — да 16 лістапада.

Экспазіцыі: ■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Загадкавая фантазія мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзвячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца Экспазіцыя: ■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі: ■ "Кнігі, у якіх захоўваецца час..." (лепшыя выданні сяр. XVII — пач. XX стст.) — да 27 кастрычніка.

■ "Рэтра-Гомель" — да 24 кастрычніка.

Паўночнае крыло палаца Экспазіцыя: ■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

Выстаўкі: ■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЎ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

Вывада твораў Ганны Сілівончык "Шыварат-навыварат" — да 25 кастрычніка.

■ Графіка польскага мастака Януша Акермана — да 25 кастрычніка.

ЛІДСКІ ПІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Экспазіцыі: ■ "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі: ■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..." ■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст." ■ Вывада адной карціны "Партызаны". ■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!" ■ "Музейна-вобразная зала 'Хрушчоўка-60'".

■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

■ "Крылы над Лідай" — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.

■ Вывада "Як жылі нашы продкі".

■ Вывада "Чарадзейны куфар".

■ Вывада творчых работ выпускнікоў і выкладчыкаў мастацкай школы "Сустрэча пакаленняў".

■ Персанальная выстаўка П.Цімафеева "Драматычнасць сярэдняга плана. Час жывых".

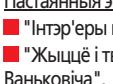
■ У рамках праекта "Выток Нёмана — выток духоўнасці" — калектыўная выстаўка "Абуджэнне".

■ Вывада дэкаратыўна-прыкладной творчасці А.Чуўюравай (Сярко) "Частка маёй душы".

■ "Вайны свяшчэнныя старонкі" — выстаўка, прысвечаная Вялікай Перамозе.

■ Вывада "Старонкі непа-100ронняй Вялікай вайны на Лідчыне".

ЛІДСКІ ЗАМАК

■ Камера катаванняў.

■ Фотавывада "Захаваем на вякі".

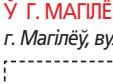
■ Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.

■ Фотавывада "Археалагічныя знаходкі Лідскага замка".

■ Вывада рэплік "Зброя Вялікага Княства".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

Вывада твораў Ганны Сілівончык "Шыварат-навыварат" — да 25 кастрычніка.

■ Графіка польскага мастака Януша Акермана — да 25 кастрычніка.

■ 18 — "Чараўная лямпа Аладзіна" (мюзікл) М.Самойлава. Пачатак у 11.30.

■ 18 — "Адночы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ПЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 11 — "Чараўная зброя Кэндзо" М.Супоніна. Пачатак у 10.30, аб 11-й (11) і а 13-й.

■ 12, 17, 18 — "Кветачка-вясёлка" У.Катаева. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (12, 18) і ў 12.30 (17).

■ 15 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары" А.Пагарэльскага. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 16 — "Аладзіна" Н.Гернэт. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 11 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.

■ 11 — "Лятучая мыш" І.Штрауса. Пачатак а 19-й.

■ 12 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл у 2-х дзях) А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.

■ 12 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара. Пачатак а 19-й.

■ 13 — "Дуброўскі" К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

■ 15 — "Вестсайдская гісторыя" (мюзікл у 2-х дзях).

■ 16 — "Тысяча і адна ноч" (аперэта ў 2-х дзях) Фікрэта Амірава.

■ 17 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча.

■ 18 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (мюзікл) М.Самойлава. Пачатак у 11.30.

■ 18 — "Адночы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ПЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 11 — "Чараўная зброя Кэндзо" М.Супоніна. Пачатак у 10.30, аб 11-й (11) і а 13-й.

■ 12, 17, 18 — "Кветачка-вясёлка" У.Катаева. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (12, 18) і ў 12.30 (17).

■ 15 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары" А.Пагарэльскага. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 16 — "Аладзіна" Н.Гернэт. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 11 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.

■ 11 — "Лятучая мыш" І.Штрауса. Пачатак а 19-й.

■ 12 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл у 2-х дзях) А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.

■ 12 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара. Пачатак а 19-й.

■ 13 — "Дуброўскі" К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

■ 15 — "Вестсайдская гісторыя" (мюзікл у 2-х дзях).

■ 16 — "Тысяча і адна ноч" (аперэта ў 2-х дзях) Фікрэта Амірава.

■ 17 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча.

■ 18 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (мюзікл) М.Самойлава. Пачатак у 11.30.

■ 18 — "Адночы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ПЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 11 — "Чараўная зброя Кэндзо" М.Супоніна. Пачатак у 10.30, аб 11-й (11) і а 13-й.

■ 12, 17, 18 — "Кветачка-вясёлка" У.Катаева. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (12, 18) і ў 12.30 (17).

■ 15 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары" А.Пагарэльскага. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 16 — "Аладзіна" Н.Гернэт. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 11 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.

■ 11 — "Лятучая мыш" І.Штрауса. Пачатак а 19-й.

■ 12 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл у 2-х дзях) А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.

■ 12 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара. Пачатак а 19-й.

■ 13 — "Дуброўскі" К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

■ 15 — "Вестсайдская гісторыя" (мюзікл у 2-х дзях).

■ 16 — "Тысяча і адна ноч" (аперэта ў 2-х дзях) Фікрэта Амірава.

■ 17 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча.

■ 18 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (мюзікл) М.Самойлава. Пачатак у 11.30.

■ 18 — "Адночы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ПЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 11 — "Чараўная зброя Кэндзо" М.Супоніна. Пачатак у 10.30, аб 11-й (11) і а 13-й.

■ 12, 17, 18 — "Кветачка-вясёлка" У.Катаева. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (12, 18) і ў 12.30 (17).

■ 15 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары" А.Пагарэльскага. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 16 — "Аладзіна" Н.Гернэт. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 11 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.

■ 11 — "Лятучая мыш" І.Штрауса. Пачатак а 19-й.

■ 12 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл у 2-х дзях) А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.

■ 12 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара. Пачатак а 19-й.

■ 13 — "Дуброўскі" К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

■ 15 — "Вестсайдская гісторыя" (мюзікл у 2-х дзях).

■ 16 — "Тысяча і адна ноч" (аперэта ў 2-х дзях) Фікрэта Амірава.

■ 17 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча.

■ 18 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (мюзікл) М.Самойлава. Пачатак у 11.30.

■ 18 — "Адночы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ПЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 11 — "Чараўная зброя Кэндзо" М.Супоніна. Пачатак у 10.30, аб 11-й (11) і а 13-й.

■ 12, 17, 18 — "Кветачка-вясёлка" У.Катаева. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (12, 18) і ў 12.30 (17).

■ 15 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары" А.Пагарэльскага. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.

■ 16 — "Аладзіна" Н.Гернэт. Пачатак у 10.30 і аб 11-й.</